ЛЕНИН ҒОЯЛАРИ АБАДИЙ ЯШАЙДИ

В. И. ЛЕНИН. (П. Васильев чизган расм).

БУТУН ДУНЁ ПРОЛЕТАРЛАРИ, БИРЛАШИНГИЗ!

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ

ЎЗБЕКИСТОН КП ТОШКЕНТ САНОАТ ВА ҚИШЛОҚ ОБЛАСТЬ КОМИТЕТЛАРИ
ЎЗБЕКИСТОН КП ТОШКЕНТ ШАҲАР КОМИТЕТИ, МЕҲНАТКАШЛАР ДЕПУТАТЛАРИ
ТОШКЕНТ САНОАТ ВА ҚИШЛОҚ ОБЛАСТЬ ҲАМДА ШАҲАР СОВЕТЛАРИНИНГ ОРГАНИ

11-ЙИЛ ЧИҚИШИ
№ 81 (2629).
23 АПРЕЛЬ
ПАЙШАНБА
1964 йил.
БАҲОСИ 2 ТИЙИН.

ЕР КУРРАСИ ЛЕНИН ОРБИТАСИ БЎЙЛАБ АЙЛАНМОҚДА

КРЕМЛДАГИ СЪЕЗДЛАР САРОЙИДА ТАНТАНАЛИ МАЖЛИС

Владимир Ильич туғилган куннинг 94 йиллиги муносабати билан Москвада ўтказилган тантанали мажлис Коммунистик партия ва Совет давлатининг яратувчиси, марксизмнинг гениал назариётчиси, бутун дунёдаги коммунистик ва ишчилар ҳаракатининг доҳиси, жаҳоннинг улуғ коммунисти Ленинга бўлган муҳаббатнинг рамзи, унга бўлган ҳурматнинг рамзи бўлди.

Москвадаги завод ва фабрикаларнинг ишчилари, Москва атрофидаги колхоз ва совхозларнинг меҳнаткашлари, фан ва санъат арбоблари, Совет Армияси ва Ҳарбий Денгиз Флотининг жангчилари, партия, совет ва жамоат ташкилотларининг вакиллари 22 апрель куни кечқурун соат бешга яқинлашганда Кремлдаги Съездлар саройининг муҳташам залига тўпландилар.

Г. И. Воронов, А. П. Кириленко, А. Н. Косигин, А. И. Микоян, Н. В. Подгорний, Д. С. Полянский, М. А. Суслов, Н. С. Хрушчев, Н. М. Шверник, В. В. Гришин, Л. Н. Ефремов, Ю. В. Андропов, П. Н. Демичев, Л. Ф. Ильичев, В. И. Поляков, Б. Н. Пономарев, А. П. Рудаков, В. Н. Титов ўртоқлар Президиумга чиқиб келишганида залда гулдурос қарсаклар янграйди.

Монголия Халқ Революцион партияси Марказий Комитетининг биринчи секретари, Монголия Халқ Республикаси Министрлар Советининг раиси Ю. Цеденбал, Кения африкаликлар миллий иттифоқи ҳукмрон партияси раисининг ўринбосари, ички ишлар министри Ажума Огинга Одинга ва бош министр маҳкамасидаги давлат министри Жозеф Мурумбадан иборат составдаги Кения ҳукумат делегацияси ҳам президиумдан жой олган.

В. И. Ленин туғилган куннинг 94 йиллигига бағишланган тантанали мажлисни Совет Иттифоқи Коммунистик партияси Марказий Комитетининг Биринчи секретари, СССР Министрлар Советининг Раиси ўртоқ **Н. С. Хрушчев** очади. У бундай дейди:

Азиз ўртоқлар!

Бундан 94 йил муқаддам Владимир Ильич Ленин дунёга келди, унинг номи ер шаридаги ҳамма мамлакатларда муҳаббат ва ҳурмат билан тилга олинмоқда. Владимир Ильич Россияда туғилган бўлса ҳам, лекин унинг ҳаёти бутун дунё революционерлари учун ажойиб намуна бўлиб қолди, унинг таълимоти бутун инсониятга гўзал истиқбол йўлини мунаввар қилиб турибди.

Йиллар, ўн йиллар ўтиб бораяпти, лекин вақт улуғ интернационал таълимот бўлган ленинизмга тобора янги-янги зафарли тантаналар келтирабераяпти. Ўзимиз босиб ўтган ва Ленин даҳоси билан ёритилган йўлга назар ташлар эканмиз, биз бугун ер курраси Ленин орбитаси бўйлаб айланмоқда, деб ифтиҳор билан айта оламиз.

Ижтимоий-иқтисодий ҳаётда биронта ҳам муҳим масала йўққи, биз уни ҳал қилаётган пайтда маслаҳат сўраб Ленинга мурожаат этмаётган бўлсак.

Коммунизмнинг моддий-техника базасини яратиш ва халқ хўжалигига раҳбарликни такомиллаштириш проблемаларини муҳокамадан ўтказаётган вақтимизда биз Ленин билан бамаслаҳат иш кўраяпмиз.

Шахсга сиғинишнинг оғир меросидан халос бўлиб, коммунизм қурилиши кенг авж олдирилган даврда жамиятимизни сиёсий жиҳатдан ривожлантириш масалаларини ҳал қилаётган вақтимизда биз Ленин билан бамаслаҳат иш кўраяпмиз, Лениннинг васиятларига қаттиқ амал қилаяпмиз.

Тинчликсевар ташқи сиёсатни ўтказар эканмиз, ўзининг социал ва миллий озодлиги учун курашаётган халқларга бутун чоралар билан ёрдам кўрсатар, империалистик реакциянинг контрреволюцияни экспорт қилиш, жаҳон термоядро урушини бошлаб юбориш йўлидаги уринишларига қатъиян зарба берар эканмиз, биз Ленин билан бамаслаҳат иш кўраяпмиз.

Социалистик ҳамдўстликнинг, жаҳон коммунистик ҳаракатининг бирлиги учун, марксизм-ленинизмнинг поклиги учун сабот-матонат билан курашар эканмиз, биз ҳамма вақт Ленин таълимотига амал қилаяпмиз.

Марксизм-ленинизм таълимотига садоқат — партиямиз, халқимиз ҳаётининг негизи, жаҳон революцион ҳаракати ютуқларининг гаровидир.

Ленин байроғи остида Ватанимиз социализм ғалабасига етиб келди ва ўзининг порлоқ келажаги — коммунизм сари шаҳдам қадам ташлаб бормоқда.

Ҳамма мамлакатларнинг меҳнаткашлари Владимир Ильич туғилган кунни биз билан биргаликда байрам қилиб, империализмга қарши, тинчлик, демократия, миллий мустақиллик ва социализм учун курашда ўз сафларини тағин ҳам маҳкамроқ жипслаштирмоқдалар.

Ўртоқлар! Улуғ доҳимиз ва устозимиз Владимир Ильич Ленин туғилган куннинг тўқсон тўрт йиллигига бағишланган тантанали мажлисни очишга рухсат бергайсиз.

Зал гумбазлари остида Совет Иттифоқининг гимни салобатли янграйди.

КПСС Марказий Комитетининг секретари ўртоқ Ю. В. Андропов «Ленинизм йўлимизни ёритиб турибди» деган темада доклад қилди.

Доклад тамом бўлди. Ўртоқ Н. С. Хрушчев тантанали мажлисни ёпиқ деб эълон қилади. Йиғилганлар партия гимни — «Интернационал»ни баланд руҳ билан куйлайдилар. (ТАСС).

ЛЕНИНИЗМ ЙЎЛИМИЗНИ ЁРИТИБ ТУРИБДИ

В. И. Ленин туғилган куннинг 94 йиллигига бағишланиб Москвада ўтказилган тантанали мажлисда ўртоқ Ю. В. АНДРОПОВ доклади

Ўртоқлар!

Бугун биз Владимир Ильич Ленин туғилган куннинг 94 йиллигини нишонлар эканмиз, ўз идеялари ва ишлари билан эски дунёни таг-томиригача ларзага келтирган ва башариятнинг истиқбол йўлини ёритиб берган улуғ инсоннинг сиймосига фикр кўзи билан яна бир назар соламиз.

Лениннинг шижоатли ҳаёти ишчилар синфининг иши учун, коммунизм тантанаси учун курашчиларнинг ҳаммасига илҳомбахш ўрнак бўлиб турибди. Улуғ давримизнинг коммунистик ҳаракати Ленин сиймосида ўз интилишлари ва идеалларининг, ўз шиддатли энергияси ва динамизмининг муносиб ифодасини топди. Курашчи ва мутафаккир Ленин ўзининг бутун ёрқин ҳаётини жуда катта вазифани ҳал қилишга — пролетар революцияси ғалабаси учун курашга, эксплуатация ва урушлар бўлмайдиган, қашшоқлик ва миллий зулм бўлмайдиган жамият барпо қилишга бағишлади.

Ленин абадий барҳаётдир, чунки унинг идеялари ва ишлари асло ўлмайди. У, социализм ва коммунизм рўёбга чиқараётган ишларда, бутун дунё меҳнаткашларининг революцион курашида яшамоқда.

Бизнинг муваффақиятларимиз Ленин идеяларининг ҳаётий кучини кўрсатувчи энг яққол ва энг ёрқин далилдир. «Биз ўзимизнинг марксистик машъалимизни юқори кўтарамиз, — деган эди. Ленин бир вақтлар рус большевиклари ҳақида,— ва алоҳида синфларнинг қўйган ҳар бир қадамида, ҳар бир сиёсий ва иқтисодий воқеада ҳаёт бизнинг таълимотимизни **тасдиқлаётганлигини** кўрсатамиз». (Асарлар, 10-том, 502-бет).

Халқларнинг энг туб манфаатларига ва истак-орзуларига тааллуқли саволларга ленинизм равшан жавоблар беради. Ленин идеялари меҳнат аҳлларига керак, чунки бу идеялар уларга яхши турмуш учун курашнинг тўғри йўлини кўрсатиб беради. Инсониятнинг тарихий тақдирига ленинизм ўтказаётган қудратли таъсирнинг «сири», аввало, мана шунда.

1. БАРЧА МАМЛАКАТ КОММУНИСТЛАРИ УЧУН АБАДИЙ БАРҲАЁТ ТАЪЛИМОТ

Коммунистик ҳаракат марксизм-ленинизм таълимотига оғишмай амал қилаётганлиги туфайли ҳозирги замоннинг энг нуфузли сиёсий кучи бўлиб қолди. Ленин идеяларининг улуғ бойлиги курашнинг энг зарур вазифаларини тўғри ҳал қилишимизга ёрдам бериб келди ва ёрдам бермоқда. Ленинизмга садоқат — бизнинг куч манбаимиздир.

Инсоният тараққиётининг ҳар бир янги босқичида, тарихнинг ҳар бир бурилишида илмий коммунизм назарияси янги идеялар ва хулосалар билан бойитилади, тўлдирилади, янги юксакликка кўтарилади. Бундан бошқача бўлиши ҳам мумкин эмас, чунки марксизм-ленинизм ўз характери эътибори билан муттасил ривожланиб бораётган ижодий таълимотдир. Шу ҳақиқатни ўзлаштириб олмаган кишиларгина революционерларнинг ҳозирги авлодини мустақил фикр қилиш ҳуқуқидан маҳрум этишлари мумкин, марксизм-ленинизм назариясида янги сўз айтишга уринганларнинг ҳаммасини ревизионизмни ола-бўжи қилиб кўрсатиб, шу билан қўрқитадилар.

Йўқ, Ленин улуғ таълимотимизни догмалар йиғиндиси деб, тайёр формулалар берадиган бамисоли математика дарслигига ёки рецептлар тўпламидан иборат доривorлик китобига ўхшаш бир нарса деб ҳисоблаган кишиларнинг томонида ҳеч қачон бўлган эмас. Ленин назарияда ва практикада дадил новатор бўлган, марксизм таълимоти муттасил ривожланиб бориши лозимлигига чуқур ишонган. «Биз Маркс назариясига, деб ёзган эди Ленин, асло қандайдир тамомига етган ва қўл тегизиб бўлмайдиган бир назария деб қарамаймиз; аксинча, биз бу назария, агар социалистлар турмушдан орқада қолишни истамасалар, ҳар томонлама ривожлантиришлари лозим бўлган фаннинг фақат туб асосларинигина яратиб берган, деб биламиз». (Асарлар, 4-том, 232-бет).

Социализм учун курашнинг туб проблемаларини дадил, ижодий ҳал қилиш зарурлиги ҳеч қачон урушдан кейинги йиллардагидек шу қадар кескин бўлиб қолмаган эди. Бизнинг замонимиз — одамларнинг социал ҳаётида мисли кўрилмаган революцион ўзгаришлар бўлаётган, ижтимоий тараққиёт ниҳоят даражада тезлашиб кетган, ишлаб чиқариш кучлари, фан ва техника барқ уриб ривожланаётган замондир. Кейинги ўн йиллар ичида ҳар бир мамлакатда, ҳар бир халқнинг ҳаётида, инсон фаолиятининг ҳар бир соҳасида жиддий ўзгаришлар рўй берди. Икки йўлнинг, икки тарихий тенденциянинг — жаҳон социал тараққиёти, яратувчилик йўли билан реакция, зулм ва уруш йўлининг кураши — муттасил суратда шунга олиб бормоқдаки, тарих майдонида социализм эски дунёнинг позицияларини бирин-кетин курашиб қўлга киритиб олмоқда. Капитализмнинг, капиталистик тараққиёт йўлининг обрўси тобора кўпроқ тушиб кетмоқда. Империалистлар ҳокимиятни сақлаб қолишга интилиб, ялпи қирғин қуролларини жамғармоқдалар, халқ оммасини қўрқитиб олиш ва бостириш чораларини кўрмоқдалар, пул бериб раҳбарларнинг тилини қисиқ қилиб олиш ва социал демагогия методларини ишга солмоқдалар. Лекин тарихнинг шиддатли тараққиётини тўхтатиб қўйишга, халқларнинг тараққиёт йўлидан, социализм йўлидан боришини тўхтатиб қўйишга уларнинг кучи етмайди. Бизнинг давримизда инсоният революцион ўзгаришларнинг жуда катта тажрибасини тўплади, бу тажрибанинг мағзини чақиш лозим. Турмуш кескин масаларни қўйди, бу масалаларга жавоб бериш керак.

Совет жамияти ўз тараққиётининг янги босқичига қадам қўйди — бу эса социализмни қандай қилиб такомиллаштириш ва қандай қилиб коммунизм қуриш, бу улуғ ишга оммани қандай методлар билан тортиш, янги шароитда партия ва давлатнинг роли қандай бўлиши лозимлиги ҳақида жуда муҳим назарий ва амалий масалаларни илгари сурди. КПССнинг хизмати, унинг ленинчи Марказий Комитетининг хизмати шундаки, улар мана шу масалаларга равшан жавобларни бердилар.

Жаҳон социалистик системаси вужудга келганлиги, социалистик мамлакатларнинг ҳамдўстлиги ривожланиб бораётганлиги улар ўртасидаги муносабатларнинг принципларини ишлаб чиқишни, уларнинг ҳартомонлама ҳамкорлигини йўлга қўйишни, жаҳон социалистик хўжалигининг қарор топиш йўлларини белгилаб беришни зарур иш қилиб қўйди. Марксчи-ленинчи партиялар биргаликда куч ва ғайрат сарфлаб, мана шу зарур масалаларни ҳал қилишга киришдилар, буларга назарий жавоб берибгина қолмасдан, шу билан бирга, аввало, иш билан ҳам жавоб бериб, социалистик халқларнинг қардош оиласини мустаҳкамлашга эришмоқдалар.

Ракета-ядро қуроли пайдо бўлганлиги натижасида инсоният ҳалокатли кулфат хавфи остида қолди, бу эса коммунистлардан янги жаҳон урушининг олдини олиш учун курашнинг конкрет программасини ишлаб чиқишни, тинчлик учун курашни социализм ғалабаси учун кураш билан тағин ҳам маҳкамроқ боғлаб олиб бора билишни талаб қилди.

Капиталистик мамлакатларнинг экономикасида ва социал-сиёсий ҳаётида жиддий ўзгаришлар рўй берди — бу эса синфий кураш арсеналини курашнинг янги методлари, усуллари ва воситалари билан тўлдиришни, социалистик революция стратегиясининг ва тактикасининг янги масалаларини, оммани озодлик ҳаракатига тортишнинг янги формаларини ишлаб чиқишни талаб қилди. Капиталистик мамлакатлардаги коммунистик партиялар янги шароитдаги революцион курашнинг пухта ва самарали йўлини ишлаб чиқдилар.

Жуда катта қитъалар — Осиё, Африка ва Латин Америкасининг миллий-озодлик революцияларининг ғалабаси натижасида жаҳонда рўй берган тарихий ўзгаришларни ҳисобга олмоқ учун марксизм-ленинизм назариясига кўпгина янгиликлар киритиш керак бўлиб қолди. Озодликка чиққан мамлакатларнинг халқлари олдига турмуш тўла мустақиллик ва социал тараққиёт учун курашнинг бундан буёнги йўллари масаласини қўйди. Марксчи-ленинчилар шу проблемаларни ҳал қилишда ўз йўлларини таклиф қилдилар, бу эса халқларнинг манфаатларига мос бўлиб тушмоқда.

Марксчи-ленинчи партиялар ҳозирги жаҳон тараққиётининг энг янги ҳодисаларини умумлаштириш соҳасида катта иш қилдилар. Улар жаҳон майдонидаги кучларнинг янги нисбатини ҳисобга олиб, империализмга, уруш ва реакцияга қарши, тинчлик, демократия, миллий мустақиллик ва социализм учун кураш йўлини белгилаб бердилар, халқаро коммунистик ҳаракатнинг умумий бош йўлини коллектив равишда ишлаб чиқдилар. 1957 йилги Декларация, 1960 йилги Баёнот ҳамда революцион марксизм-ленинизмнинг бошқа ажойиб ҳужжатлари мана шу ишнинг натижаси бўлди. КПСС XX ва XXII съездлари чиқарган хулосалар, партиямизнинг янги Программаси бутун коммунистик ҳаракат ва бутун озодлик ҳаракати учун тарихий аҳамиятга эга бўлдики, буни қардош партиялар эътироф қилмоқдалар.

Марксизм-ленинизмни ижодий фикрнинг мана шу муваффақиятларисиз тасаввур қилиб бўлмайди, бу муваффақиятлар Маркс, Энгельс, Ленин идеяларини ривожлантириб, бу идеяларни давримиз билан маҳкам боғламоқда, бу идеяларни ҳозирги дунёни ўзгартиришнинг кучли қуролига айлантирмоқда. Марксизм-ленинизм ҳозирги кунда таълимотимиз асосчиларининг улуғ меросигина бўлиб қолмасдан, шу билан бирга, жаҳондаги коммунистик партиялар тажрибаларининг ва назарий фаолиятининг, ишчилар синфи ва бутун озодлик ҳаракати кураши тажрибаларининг тўла бойлиги ҳамдир.

Марксизм-ленинизм таълимотининг интернационал характери худди шу нарсада алоҳида куч билан намоён бўлмоқда. Марксизм-ленинизм пайдо бўлиши натижасидагина турли мамлакатлардаги, турли қитъалардаги халқларни, энг хилма-хил шароитда яшаб турган халқларни биргаликда кураш олиб боришлари учун бирлаштира оладиган революцион назария вужудга келди. Фақат бизнинг илмий назариямизгина ҳамма халқларга тараққиёт чўққиларига кўтарилиш йўлини кўрсатиб бермоқда.

Ленинизм ҳеч қачон бирор мамлакатнинг доирасида чекланиб қолган эмас, балки ишчилар синфининг ва халқлар олиб бораётган бутун озодлик ҳаракатининг халқаро тажрибасига асосланиб келмоқда. Бизнинг назариямиз халқларнинг ўз озодлиги учун олиб бораётган курашидаги конкрет шароитнинг бутун хилма-хил жиҳатларини ҳисобга олиб ҳар қандай замон учун, ҳар қандай вазият учун ярoқли абадий қоидалар бўлмайди ва бўлиши мумкин эмас, деб ҳисоблайди. Ленинизм революцион назарияни ҳар бир мамлакатнинг конкрет тарихий ва миллий хусусиятларига мувофиқ татбиқ қилишни ҳеч сўзсиз талаб этади.

Айни вақтда ленинизмдан унинг интернационал мазмунини ситиб чиқаришга, ишчилар ҳаракатининг халқаро тажрибасини назар-эътиборга олмасликка, ишчилар синфи революцион таълимотини тор маънода тушунилган миллий, баъзан эса очиқдан-очиқ миллатчилик интилишларини ифодаловчи ҳар хил назариялар билан алмаштиришга қаратилган ҳар қандай уриниш ленинизмга зид бўлиб тушади, социализм манфаатларига зид бўлиб тушади. Ленин Маркс ва Энгельснинг ғоявий меросини қаттиқ туриб ҳимоя қилиб, буюк давлат шовинизмига ва миллатчиликнинг бошқа кўринишларига қарши курашнинг классик намунасини кўрсатиб берди. Буюк давлат шовинизми ва миллатчиликнинг турли кўринишлари миллий манфаатларни ҳимоя қилиш байроғи остида аслида халқнинг ҳақиқий душманларига қарши курашида унинг кучини заифлаштиради.

Бутун дунё коммунистлари хитой раҳбарларининг гегемонлик интилишларига дуч келиб қолган ҳозирги пайтда бу курашнинг тажрибаси айниқса муҳимдир. Хитой раҳбарлари марксизм-ленинизм таълимотини бузиб, коммунистик партияларни тўғри йўлдан тойдиришга, революцион ҳаракатни ўзларининг миллатчилик мақсадларига бўйсундиришга уринмоқдалар. Лекин ХКП раҳбарларининг ҳозирги замондаги революцион кучларни бир-биридан ажратишга қаратилган установкалари келтираётган бутун зарар халқларга тобора равшан бўлиб қолмоқда. Ҳозирги кунда кимки миллий-озодлик курашини жаҳон социалистик системасига, ишчилар ҳаракатига қарама-қарши қилиб қўйишга, халқларнинг манфаатларини ирқлар ва қитъаларга қараб бўлиб юборишга интилса, ҳақиқатда у, ишчилар синфининг ишига хиёнат қилади, мазлум халқларни озод қилиш ишига хиёнат қилади.

Ленинизмни тор миллий рамкалар билан чеклаб қўйиш, ёки халқларнинг социализм сари қилаётган ҳаракатига догматик, сектантлик позицияларида туриб баҳо бериш йўлидаги уринишларни турмуш ҳар қадамда улоқтириб ташламоқда. Марксчи-ленинчиларга ҳамиша хос бўлган хусусият шуки, улар ҳамиша ҳамма нарсага кенг назар билан қарайдилар, турмушда реалистик йўл тутадилар, коммунистик идеалларни амалга ошириш учун олиб борилаётган изчил курашнинг ҳар қандай прогрессив ҳаракатларни актив равишда қўллаб-қувватлаш билан қўшиб олиб боришни биладилар.

Ленин идеяларининг жозибадор кучи ҳозирги кунда ниҳоят даражада ошиб кетди. Социализмнинг, аввало тарихий ғалабалари туфайли, янги тузум ўзининг афзалликларини амалий муваффақиятлар билан тобора яққолроқ исбот қилаётганлиги туфайли, Ленин идеялари шу қадар зўр жозибали кучга эга бўлиб қолди. Жуда кенг омма ўзининг келажаги социализм эканлигини тобора яққолроқ тушунмоқда. Энди фақат пролетарларгина эмас, шу билан бирга, Осиё, Африка, Латин Америкаси мамлакатларидаги меҳнаткашларнинг, майда буржуазиянинг кенг табақалари ҳам жамият олдида турган вазифаларни ҳал қилишнинг бирдан-бир йўли социализм деб билмоқдалар.

Миллий-озодлик ҳаракатининг кўпгина арбоблари халқ оммасининг социализмга мана шундай зўр бериб интилаётганлиги билан ҳисоблашмоқдалар, бу арбоблар социализм қуриш учун кураш шиорларини эълон қилмоқдалар. Улар кўп қийинчиликлар билан ҳал қилинадиган, кўпгина янги проблемаларни келтириб чиқарадиган катта-катта социал ўзгаришлар қилиш йўлига қадам қўймоқдалар. Уларга социалистик мамлакатларнинг тажрибасига, Ленин идеяларига тобора кўпроқ мурожаат қилишга тўғри келмоқдаки, бунинг таажжубланадиган жойи йўқ. Бу — жаҳон тараққиётида янги тенденциядир, бу тенденцияни барча марксчи-ленинчилар қизғин табрикламоқдалар. Жуда кенг омманинг социализмга интилаётганлигини биз замонимизнинг белгиси деб биламиз.

Жаҳон коммунистик ҳаракати ҳозирги кунда мисли кўрилмаган кўламга эга бўлиб қолди. Бизнинг ҳаракатимиз тобора воя га етган сари, биз Ленин идеяларининг чуқурлигини шу қадар яхши ва асосли равишда тушуна берамиз, оппортунистларча чалапулчалик ҳам, шунингдек тор доирадаги сектантлик кўринишлари ҳам Ленин идеяларига тамомила ёт бир нарсадир. Бизнинг партиямиз, бошқа мамлакатлардаги марксчи-ленинчи партиялар Ленин идеяларига ўзларининг содиқликларини сўзда эмас, балки ўзларининг ишлари билан исботладилар, ижодий ленинизм ва пролетар интернационализм байроғини баланд кўтардилар, деб фахрланишлари мумкин. КПСС бундан буён ҳам ана шу байроқни баланд кўтариб бораверади.

(Давоми иккинчи бетда).

САМИМИЙ МИННАТДОРЧИЛИК

Етмиш ёшга кирганлигим ва менга Совет Иттифоқи Қаҳрамони унвони берилганлиги муносабати билан партия, совет, касаба союз, комсомол, ҳарбий ташкилотлардан, корхона ва қурилишларнинг, колхозларнинг, совхозларнинг, муассасаларнинг, ўқув юртларининг коллективларидан, илмий ва ижодий ташкилотларнинг коллективларидан, кўпгина совет гражданлари — ишчилар, колхозчилар, интеллигенция вакиллари, Совет Армияси ва Ҳарбий Денгиз Флоти жангчиларидан менга кўплаб табрикномалар ва телеграммалар келди.

Ана шу мактубларда Совет Иттифоқи Коммунистик партияси ва Совет ҳукуматининг сиёсати маъқулланган, менга яхши тилаклар изҳор қилинган.

Қардош социалистик мамлакатлардан, коммунистик ва ишчи партиялардан, чет мамлакатлардаги айрим ўртоқлар ва дўстлардан кўпгина самимий табрикномалар ва яхши тилаклар олинди.

Ленинчи партия сафларидаги, совет халқига хизмат қилиш соҳасидаги фаолиятим шу қадар юксак эътибор ва баҳога сазовор бўлганлигидан чинакам бахтиёрман. Етмиш ёшга кирганлигим муносабати билан айтилган яхши сўзлар ва қутловларни ўзимни сиёсий арбоб даражасигача тарбиялаб ўстирган ва менга юксак ишонч билдирган қаҳрамон совет халқи, Совет Иттифоқи ишчилар синфи ва Коммунистик партияси шаънига айтилган сўзлар ва қутловлар деб биламан.

Шу кунларда мени қутлаган ташкилотлар ва муассасаларга, ҳамма ўртоқларга чин кўнгилдан миннатдорчилик билдираман.

Шу кунларда мен жаҳондаги кўпгина мамлакатларнинг давлат ва ҳукумат бошлиқларидан, жамоат ва сиёсий арбобларидан қутловлар ва табриклар олдим, бу қутловлар ва табрикларда бизнинг мамлакатимизга ва Совет Иттифоқи ҳукумати бошлиғи сифатида шахсан менга яхши ҳис-туйғулар баён қилинган.

Ана шу қутловлар ва тилаклар учун чин кўнгилдан миннатдорчилик ва чуқур ташаккур изҳор қиламан.

Барча совет кишиларини, чет эллардаги дўстларимизни ишонтириб айтмоқчиманки, мен ўзимнинг куч-қувватимни аямай бундан буён ҳам коммунизмнинг улуғ ишига хизмат қилабераман, марксизм-ленинизм идеяларини рўёбга чиқариш учун, ҳамма халқларнинг озодлиги ва бахт-саодати учун курашабераман. Яхши ниятли одамларнинг ҳаммасини ишонтириб айтаманки, мен ер юзида тинчликни ва халқлар ўртасида дўстликни мустаҳкамлаш учун тинмай курашабераман.

Н. ХРУШЧЕВ.

1964 йил 21 апрель.

ЛЕНИНИЗМ ЙЎЛИМИЗНИ ЁРИТИБ ТУРИБДИ

(Боши биринчи бетда)

2. ЛЕНИННИНГ ИШИ ҒАЛАБА ҚИЛМОҚДА

Ўртоқлар!

Ленин ишчилар синфининг энг масъулиятли ва мураккаб вазифаси бузиш эмас, балки яратишдир, деб бир неча марта гапирган эди. Пролетар революциясининг ғалабасидан кейин янги, социалистик жамиятни барпо этиш социализм мамлакатларидаги миллионларча кишиларнинг амалий иши бўлиб қолмоқда. Ҳақиқий ленинчи — эски дунёга қарши курашувчи бўлибгина қолмай, шу билан бирга аввало, у—янги дунёнинг ижодкори, яратувчиси, бунёдкоридир. Ленин Октябрь революциясининг ғалабасидан кейиноқ, дарҳол амалий яратувчилик ишига нақадар ғайрат билан, нақадар чинакам завқ-шавқ билан киришгани маълум. Ажойиб ишчанлик қобилиятига, киши фаолиятининг ғоят турли соҳаларида чуқур билимларга эга бўлган Ленин ёш Советлар республикаси бошлаган ҳамма ишларнинг марказида турди. Ленин нима иш билан шуғулланмасин — ҳамма ишга юзакичилик ва хаёлпарастликдан бегона бўлган большевистик жўшқинлик, ғалабага ишонч, чинакам ишчанлик олиб кирди. Унинг бутун жўшқин фаолияти, сира тиним билмаган бутун ижодий ғайрати ҳам бир нарсага: меҳнаткашларга, меҳнаткаш инсонга хизмат қилишга бўйсунган эди. Коммунистик инсонпарварлик — Лениннинг ва ленинизмнинг энг муҳим фазилатидир.

Улуғ арбоблар тўғрисида сўз борганида, ана шу арбоблар ҳаётининг ижтимоий томони беихтиёр олдинги ўринга қўйилади. Биз революционер Ленин, олим Ленин, сиёсатчи Ленин тўғрисида гапирамиз. Лекин Ленин революционерлиги ва мутафаккирлиги билангина улуғ бўлиб қолмай, Маяковский айтганидек, «энг инсоний инсон» ҳам эди.

Меҳрибонлик, хушчақчақлик, самимийлик ва хушфеъллик, жозибадорлик — инсондаги бу энг яхши фазилатларнинг ҳаммаси Ильичга хос фазилатлар эди. У, одамларни астойдил севар ва шу сабабдан одамларнинг турмушини бузадиган ва абжақ қиладиган ҳамма иллатларни бутун вужуди билан ёмон кўрар эди. У, душманларга ва хоинларга нисбатан шафқатсиз бўлса ҳам, кекчилик ва бераҳмлик унинг вужуди учун ёт эди. Лениннинг принципиаллиги ҳеч қачон кўр-кўрона мутаассиблик даражасига етиб борган эмас. Фикрлаш доирасининг кенглиги, ўз-ўзига танқидий кўз билан қарай билиши — ижодкор шахсга хос ана шу зарур хислатлари — Ленинни калтабинларча догматизмнинг, манманликнинг, кибрланишнинг муросасиз душманига айлантириб юборган эди. Горький Ленин ҳақида гапириб, уни «ҳақиқат сингари содда» деган эди. «Унда ҳаётга бўлган интилишнинг яққол бўртиб туриши ва ҳаётдаги разолатга нисбатан қаттиқ нафрат мени қойил қолдирар эди, ҳамма ишни ёшларга хос ғайрат ва жўшқинлик билан қилаётганини кўриб завқланар эдим», деб ёзган эди Горький.

Лениннинг сафдошлари ҳам уни ана шундай киши деб билар эдилар. У, авлодлар хотирасида шундай сиймо бўлиб қолади.

Социализм Ленин учун абстракт идея, мавҳум формула эмас эди. У, социализмнинг мақсади «ҳамма меҳнаткашларнинг турмушини қандай қилиб энг осон қилиш, уларнинг фаровон бўлишига имкон берадиган қилиш» дан иборат деб билар эди (Асарлар, 27-том, 434-бет).

Ишчилар синфи шундай бир жамият қуришни ўзининг энг олий, пировард мақсади деб ҳисоблайдики, бу жамиятни ўйлаганда, у, юксак даражада ривож топган ижтимоий ишлаб чиқаришни, ижодий меҳнатни, чинакам эркинликлар ва демократияни, ҳар тарафлама гуллаб-яшнаган маданиятни, одамлар ўртасида ўртоқлик ва биродарлик асосларига қурилган муносабатларни кўз олдига келтиради. Ленин Маркс ва Энгельсдан кейин худди ана шу идеални асослаб берди.

Ленин ўнг ва шунингдек сўл оппортунистлар томонидан социализм идеалларини бузиб кўрсатиш йўлидаги ҳар қандай уринишларга қарши кескин кураш олиб борди. У, майда буржуазиянинг фикрини ифодалаб, зўрликнинг ролини ошириб кўрсатган, революциянинг ижобий, яратувчилик вазифаларини назар-писанд қилмаган, халқнинг фаровонликка ва озодликка интилишини, яъни меҳнаткашларнинг курашга отланишига омил бўлган асосий неъматларга интилишини инкор этган сўл унсурларга, троцкийчиларга нисбатан муросасиз бўлди.

Худди шу туфайли бизнинг партиямиз Ленин васиятларини адо этиб, ўзининг фаолиятини социализм қурилишидаги амалий вазифаларни ҳал қилишга қаратди, совет халқи жаҳоншумул-тарихий ютуқларга эришди. Шуни айтиш кераккн, Сталин бир қанча муҳим масалаларда Ленин тасаввур қилган социализм идеалларидан орқага қайтди. У, омманинг муҳим талабларига аслида бюрократларча қараб, кўп ишларда янги жамият барпо қилиш методлари тўғрисидаги нотўғри қарашларга амал қилди. Сталин томонидан жорий қилинган майда буржуа идеологияси ва шахсга сиғиниш практикаси социализмнинг ленинча идеалларини бузиб ва нотўғри кўрсатиб келди.

КПСС XX съездининг тарихий аҳамияти шундан иборатки, бу съезд партия ва давлат ҳаётининг ленинча нормаларини тиклабгина қолмай, шу билан бирга социализм ва коммунизм тўғрисидаги ленинча қарашларни, ленинча идеалларни бутун улуғворлиги билан қайта тиклади. Бутун партиямиз тор-мор келтирган ва якдиллик билан қоралаган антипартиявий группага қарши аёвсиз курашда XX съездининг йўлини қаттиқ туриб сақлаб қолгач, КПСС ўзининг янги Программасини ишлаб чиқди, бу Программа бошидан охиригача: ҳамма нарса инсон учун, ҳамма нарса инсон бахт-саодати учун, деган принципга асослангандир. КПССнинг коммунизм моддий-техника базасини яратиш биринчи даражали аҳамиятга эгадир, деган программ талаби Лениннинг иқтисодий қурилиш, иқтисодий сиёсат — коммунизм учун курашнинг ҳал қилувчи шартидир, деган фикрини ўзида конкрет мужассамлаштириб турибди.

Партиямизнинг, совет халқининг бутун амалий фаолияти тамомила Лениннинг ана шу кўрсатмасидан келиб чиқмоқда. Биз шу билан фахрланамизки, сўнгги ўн йил ичида Совет Иттифоқида аҳоли жон бошига ишлаб чиқарилган саноат маҳсулоти 128 процент кўпайган бўлса, айни маҳалда Қўшма Штатларда атиги 15 процент кўпайди, холос.

Лениннинг «Коммунизм — Совет ҳокимияти ва бутун мамлакатни электрлаштиришдир» деган машҳур формуласи яхши маълум. Владимир Ильич шу сўзларни айтган маҳалда, Россия электр энергияси ишлаб чиқариш жиҳатидан жаҳонда 18-ўринда турар эди. Ҳозир бизнинг мамлакатимиз иккинчи ўринда турибди ва олға қараб тез суръатлар билан ҳаракат қилмоқда, 1963 йилнинг ўзида биз ўн миллион киловаттдан кўпроқ янги қувватларни ишга солиб юбордик.—бир йилда қарийб еттита ГОЭЛРО планига тенг бўлган ишни бажардик.

Аммо турмуш олдинга қараб бораяпти. Фан-техника соҳасида буюк революция амалга оширилаётган бизнинг давримизда фан-техника тараққиётининг тобора янги тармоқлари олдинги ўринга чиқариб қўйилмоқда. Партия ишлаб чиқаришни ҳар тарафлама химиялаштириш ҳозирги замон шароитида экономикани кучли суратда юксалтиришнинг энг тўғри йўлидир, деб ҳисобламоқда. Ўртоқ Н. С. Хрушчев КПСС Марказий Комитетининг декабрь Пленумида тўла асос билан бундай деди: «Агарда ҳозир Владимир Ильич Ленин тирик бўлганида, эҳтимол, тахминан шундай деган бўлур эди: коммунизм — Совет ҳокимияти ва бутун мамлакатни электрлаштириш ҳамда халқ хўжалигини химиялаштиришдир».

Партия халқ фаровонлигини ошириш тўғрисида ленинча ғамхўрлик қилиб социализм назарияси ва практикасининг энг мураккаб проблемаларидан бири бўлган қишлоқ хўжалигини ривожлантиришга катта эътибор бермоқда. Сўнгги ўн йил ичида колхоз ва совхоз ишлаб чиқаришни олға қараб каттагина қадам қўйди. Шу билан бирга ҳали ҳамма проблемалар ҳал қилиб қўйилган, деб бўлмайди. Партия билан халқ буни биладилар. КПСС Марказий Комитети деҳқончилик ва чорвачилик маданиятини оширишга, моддий манфаатдорлик принципини изчиллик билан қўллашга, қишлоқ хўжалигига раҳбарликни яхшилашга қаратилган бир қанча конкрет тадбирларни ўз Пленумларида ишлаб чиқди. Ҳозирги кунда ҳам партиямиз фан ва техниканинг энг янги ютуқларига асосланиб, қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришини интенсивлаш, деҳқончилик ва чорвачиликни индустриал асосга кўчиришдан иборат жуда муҳим вазифани илгари сурди. Буларнинг ҳаммаси қишлоқ хўжалиги ишлаб чиқаришини қисқа муддат ичида анча юксакроқ поғонага кўтариш имконини бермоқда.

Бизнинг асримизни ҳақли суратда космик аср деб атамоқдалар. Биз эса шу билан ҳаққоний равишда фахрлана оламизки, айни совет кишилари фан ва техниканинг мана шу энг янги соҳасида пионер бўлдилар. Социалистик индустрия, фан, техниканинг, социалистик маданиятнинг ҳамма ютуқлари, қатрада осмон акс этганидек, совет космонавтикасининг муваффақиятида ўзининг муштарак ифодасини топди. Ердаги заминимиз мустаҳкам бўлгани учун, социализм ишлаб чиқарувчи кучларни ва илғор фанни яшнатишга ажойиб шароитлар яратиб бераётганлиги учун совет кишилари биринчи бўлиб космосга одим ташлаш имкониятига эга бўлдилар.

Маълумки, Совет ҳокимиятининг дастлабки йилларидаёқ В. И. Ленин меҳнатни ва бошқаришни илмий асосда ташкил этиш проблемасини кескин қилиб қўйган эди. Владимир Ильич ҳисобот ва контроль қатъий бўлиши, бошқарув иши, унинг натижаларини текшириш пухта ташкил қилиниши зарурлигини тинмай исботлади. У, хўжаликни юритиш ва ишлаб чиқаришни бошқаришнинг энг мукаммал формаларини излаш билан муттасил шуғулланди.

Сўнгги йилларда партиямиз халқ хўжалигини бошқаришни қатъиян қайта қуриб олди. Халқ хўжалиги кенгашлари тузилганлиги, саноат ва қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришини бошқариш қайта қурилганлиги, планлаштиришни уюштириш тубдан ўзгартирилганлиги—буларнинг ҳаммаси ишлаб чиқаришга раҳбарликни изчил илмий асосларда такомиллаштириш процессидаги ягона занжирнинг ҳалқаларидир.

Ленин социалистик демократизмни кенг ва атрофлича авж олдириш, жуда кенг оммани ишлаб чиқаришни ва бутун жамиятни бошқаришга жалб этиш, ана шу омманинг ижодий ташаббускорлигини ривожлантириш — социалистик қурилишни муваффақиятли олиб боришнинг энг муҳим шартидир, деб таълим берди. Демократия — социализмнинг ўз-ўзидан муҳим ва асосий мақсадларидан биригина эмас, —демократиясиз ишлаб чиқарувчи кучларни муваффақиятли ривожлантириб, янги жамиятнинг моддий-техника базасини муваффақиятли равишда қуриб бўлмайди.

Пролетариат диктатураси давлатининг умумхалқ давлатига айланганлиги, ишчилар синфи партиясининг бутун халқ партиясига айланганлиги —социалистик демократия ривожланганлигининг ёрқин далилидир. Ижтимоий ўз-ўзини бошқариш жамоатчилик контроли, жамоатчилик фаолиятининг ғоят хилма-хил формалари шу асосда ўсиб, кўпайиб бормоқда. Буларнинг ҳаммаси амалда қандай самара бераётганлигини рақамларда сира ифодалаб бўлмаса ҳам, лекин айни шу нарса совет жамиятини коммунизм сари тез илдамлаб боришда ҳаракатга солаётган қудратли куч деб, комил ишонч билан айтиш мумкин.

Шитоб билан олға босиб бораётган қудратли мамлакатимиз улуғ Ленин васиятларини комил ишонч билан рўёбга чиқармоқда. Қаёққа назар ташламанг—ҳамма жойда хормай-толмай қилинаётган меҳнатни ва ижодий журъаткорликни, ҳамма жойда янги ҳаёт, у билан бирга эса янги одам, коммунизм кишиси узлуксиз бунёдга келиб, қарор топаётганини кўрасиз. Бутун меҳнаткаш инсоният бизнинг олға қараб бораётганимизни кўриб хурсанд бўлмоқда, буни ўз иши деб билмоқда. Ютуқларимиз кўзга шу қадар яққол кўриниб турибдики, ҳатто душманларимиз ҳам бу ютуқларни инкор қила олмаяптилар. Эндиликда улар капиталистик дунё социализм билан мусобақада ютқазиб қўймоқда, деб ташвишга тушиб қолдилар, буни ўзлари учун бевосита хавф деб билмоқдалар.

Яқинда АҚШдаги Колумбия университетининг экспертларидан бир группаси СССР билан АҚШ иқтисодий мусобақасининг истиқболлари ҳақидаги тадқиқотида АҚШ иқтисодий юксалиш суръатлари жиҳатидан орқада қолмоқда, деган гапларни ташвишланиб ёзди. Ана шу олимлар бундай демоқдалар: «Биз русларнинг Новгороддаги демократик тартиблардан бошланган қадимги анъанасини қабул қилсак ҳам бўлур эди. Ана шу машҳур савдосотиқ шаҳри хавф-хатарда қолган кезларда, унинг фуқароларидан бири қўнғироқ чалиб, бонг урар экан... Шундан кейин шаҳарнинг бутун аҳолиси майдонга тўпланиб, нима қилиш кераклигини ҳал этар экан. Ҳозир хавф тўғрисида огоҳлантирувчи қўнғироғимиз бонг уриб турибди». Ишлар ана шунақа чаппасига айланиб кетди, ўртоқлар! Социализмнинг қудрати ўсиб бораётганини кўриб, империалистлар ташвиш билан бонг уришга мажбур бўлиб қолдилар. Улар бизнинг юксалишимиздан қўрқаяптилар, шунинг ўзи ҳам биз тўғри йўлдан бораётганлигимизнинг бир нишонасидир.

Ўртоқлар! Ленинизм ғоялари бир мамлакатда эмас, балки жаҳон социализм системасини вужудга келтирган мамлакатларнинг бутун бир группасида рўёбга чиқарила бошлаганига қарийб йигирма йил бўлиб қолди. Социализм бир мамлакат доирасидан чиқиб, Европа ва Осиёдаги жуда катта майдонларга ёйилганлиги, Ғарбий ярим шарда пайдо бўлганлиги фактининг ўзи — марксизм-ленинизмнинг жуда катта зафарли тантанасидир. Эндиликда социалистик ўзгартишлар тажрибаси Совет Иттифоқининг практикасинигина эмас, балки ғоят ҳар хил мамлакатлардаги социализм қурилишининг бутун ранг-баранг формалари ва методларини ҳам ўз ичига олади.

Чинакам интернационалист бўлган Ленин бошқа халқларнинг социализмга борадиган йўли бизнинг йўлимизга нисбатан енгилроқ бўлишини астойдил истар эди. У империализм занжирини биринчи бўлиб ёриб ўтиш учун рус пролетариати берган қурбонлар, рус пролетариатига енгиб ўтишга тўғри келган машаққатлар бошқа халқларнинг янги ҳаёт қуриш йўлига тушиб олишини осонлаштиражагига ишонар эди.

Шу муносабат билан Лениннинг поляк коммунисти билан қилган суҳбати ҳақидаги ҳикояси диққатга сазовордир. Ўша поляк коммунисти Польша революционерлари Советлар мамлакатининг тажрибасидан ижодий равишда фойдаланадилар, деб айтган эди. «Поляк коммунистларидан энг яхши ўртоқлардан бирига, — деган эди Ленин, —мен: «Сизлар бошқачароқ иш қилажаксизлар», деган вақтимда, у менга: «Йўқ, биз ҳам худди сиз қилган ишни қиламиз, аммо сизлардан кўра яхшироқ қиламиз» деб жавоб берди. Бундай далилга мен ҳеч қандай эътироз билдира олмадим. Камтарин бир орзуни —Совет ҳокимиятини биздагига қараганда яхшироқ қилиб тузиш орзусини —бажаришга имконият бериш керак» (Асарлар, 29-том, 171—172-бетлар).

Совет кишилари социализм пионерларининг оғир юкини ўз елкаларида кўтариб ўтишди, жаҳонда биринчи социалистик жамиятни барпо этишди. Бинобарин, бошқа мамлакатларнинг халқлари бизнинг тажрибамизни ҳисобга олиб, янги жамият қуриш соҳасидаги вазифаларни камроқ қийналиб ҳал қилишаётганини биз ўтган йўлдан анча енгиллик билан ўтишаётганини кўрганда, совет кишилари бунга Ленин сингари чин кўнгилдан хурсанд бўлишмоқда. Совет коммунистлари социализм учун кураш соҳасидаги халқаро тажрибага қардош мамлакатларнинг халқлари қўшаётган ажойиб ҳиссага юксак баҳо беришмоқда.

Совет Иттифоқи Коммунистик партияси ер шаридаги ҳамма халқлар билан дўстликда яшаш сиёсатини, социализм йўлига тушиб олган халқлар билан қардошларча иттифоқда бўлиш сиёсатини изчиллик билан ўтказиб келмоқда.

Марксчи-ленинчилар социализмнинг таркиб топиш йўллари мураккаблигидан ҳеч қачон кўз юмган эмаслар, социализм кўчатзор шароитида эмас, балки феодализм ва капитализм ҳукмронлиги асрлар ва асрлар бўйи ифлос қилиб юборган заминдан униб чиқади. Бизнинг устозларимиз бу хусусда кишиларнинг кўйинини пуч ёнғоққа тўлдирган эмаслар. Ленин «пролетариат фақат социал революция қилиш билан авлиё бўлиб қолмайди ҳамда хато ва заифликлардан амин бўлиб қолмайди» деб ёзган эди (Асарлар, 22-том, 392 — 393-бетлар). Ленин социалистик революцияларда қатнашувчи майда буржуазиянинг муқаррар суратда «ўз таассубларини, ўзларининг реакцион хаёлларини, ўзларининг заифликлари ва хатоларини ҳаракатга олиб» киришини социалистик халқларнинг бирлиги учун айниқса хавфли,— деб билган эди. У, социализм «майда буржуазия чиқитларидан асло бирданига «тозаланмайди», деб башорат қилган эди (Асарлар, 22-том, 396—397-бетлар).

Капитализмдан мерос бўлиб қолган эски традицияларни, эски психологияни бартараф этиш билан боғлиқ бўлган маълум қийинчиликлар жаҳон социалистик системасининг ривожланишида ҳақиқатан ҳам содир бўлиб туришини турмуш кўрсатди. Шунингдек, социализм йўлига тушиб олган бир қанча мамлакатларнинг иқтисодий қолоқлигини тугатиш билан боғлиқ бўлган мураккаб вазифаларни ҳал қилишга тўғри келмоқда. Аммо буларнинг ҳаммаси ўсиш давридаги қийинчиликлар бўлиб уларни социалистик мамлакатларнинг биргаликда сарфлайдиган куч-ғайратлари билан муваффақиятли суратда бартараф этиш мумкин.

Сўнгги вақтларда ХКП раҳбарларининг бузғунчилик ишлари жаҳон социализм системасидаги объектив процессларнинг табиий ривожланишини мураккаблаштириб қўймоқда. ХКП раҳбарлари социализм мамлакатлари ўртасидаги қардошлик алоқаларини бузишга, уларнинг нормал ҳамкорлигини издан чиқаришга уринмоқдалар. Миллий шаън, миллий ғурур туйғуларини, халқнинг суверенитетни мустаҳкамлашга бўлган тамомила табиий интилишини қурол қилиб олиб, Хитой раҳбарлари социалистик мамлакатлар бирлигининг асосларини қўпормоқчилар, уларнинг Совет Иттифоқи билан ва бир-бирлари билан алоқаларини бўшаштиришга эришмоқчилар. Бироқ, социалистик мамлакатлар ўртасидаги муносабатларда қандай қийинчиликлар вужудга келмасин бу вақтинча ҳодиса эканлигига ва у бартараф қилинишига биз аминмиз.

Социализм йўлига тушиб олган халқларнинг ҳар тарафлама ҳамкорлик қилишини, уларнинг қардошлик иттифоқини ташкил этиш ва ривожлантиришни талаб қилаётган тарихий қонуниятни улоқтириб ташлаб бўлмайди. Инсониятнинг социализм сари қилаётган ҳаракати шундай бир қудратли оқимдирки, унинг фақат биттагина ўзани бўлиши мумкин, у ҳам бўлса—қардош социалистик миллатларнинг бузилмас иттифоқидир.

3. БИРЛИК УЧУН ЛЕНИНЧА КУРАШАЙЛИК

Ўртоқлар!

Ленин пролетариатнинг революцион сафларини жипслаштириш учун, жаҳон коммунистик ҳаракатининг бирлиги учун энг изчил, принципиал ва оташин курашчи бўлиб коммунизм тарихидан жой олди. Ленин, бирлик ўз-ўзидан келмайди, уни курашиб қўлга киритиш ва ҳар хил оппортунистларга қарши, майда буржуачиликнинг ўнг ва сўл кўринишларига қарши қаттиқ курашда ҳимоя қилиш керак, деб қайта-қайта таъкидлади.

«Тарихда бўладиган ҳар бир алоҳида бурилиш, деб ёзди Ленин, майда буржуа иккиланишлари шаклида баъзи ўзгаришларга сабаб бўладики, бундай ўзгаришлар доим пролетариат ён-верисида бўлиб туради ва ҳамиша маълум даражада пролетарлар муҳитига ҳам кириб туради.

Майда буржуа реформизми, яъни демократик ҳам «социал»-демократик мулойим иборалар билан ва пуч орзу умидлар билан ниқобланиб буржуазияга лаганбардорлик қилиш ҳамда сўзда даб-даба, шов-шув, манманликдан, амалда эса бемаъни бачканалик, тарқоқлик, тутуруқсизлик ва бебошликдан иборат бўлган майда буржуа революционаризми — бу иккиланишларнинг икки «оқими» ана шундай». (Асарлар, 33-том, 1-бет).

Ленин таълим бериб айтдики, бирлик учун курашнинг методлари конкрет шарт-шароит билан белгиланади. Бутун гап —у ёки бу даврда жаҳон коммунизмининг бирлиги учун қандай кучлар асосий хавф эканлигига, уларнинг ҳаракати натижасида қандай вазият вужудга келаётганлигига боғлиқ.

Кейинги ўн йил тарихнинг ўзига хос янги бурилиш даври бўлди ва мана шу бурилишда пролетарлар ҳаракатида марксчи-ленинчи партиялар йўлини танқид қилаётган кучлар яна активлашиб қолдилар.

Бундан бир неча йил муқаддам марксчи-ленинчи партиялар ревизионизмни ғоявий ва сиёсий жиҳатдан тор-мор келтирдилар. Эндиликда хитой раҳбарлари ва улар билан ҳамфикрларнинг сўл оппортунизми ва миллатчилиги жаҳон коммунистик ҳаракатида жиддий хавф бўлиб тобора олдинги ўринга чиқиб қолмоқда. КПСС Марказий Комитети февраль Пленумининг яқинда эълон қилинган материаллари жаҳон коммунистик ҳаракатида ва социалистик ҳамдўстлик ичида ХКП раҳбарлари фракциячилик курашини авж олдириб юбориб, ажралиш вужудга келтиришнинг реал хавфини туғдирдилар. Хитой раҳбарлари стратегия ва тактиканинг барча асосий масалаларида жаҳон коммунистик ҳаракатининг ленинча йўлидан чекиниб, ўзларининг алоҳида йўлларини эълон қилдилар, майда буржуа авантюризми ва буюк давлатчилик шовинизми уларнинг ана шу йўлида бирлашди. Улар бир қанча масалаларда аслини олганда, троцкийчилар позициясига тойиб кетмоқдалар.

Хитой раҳбарлари гегемония учун курашиб, ленинизмни маоцзэдунизм билан ошкора алмаштирмоқдалар, маоцзэдунизм асосий таълимот, ленинизм эса кўмакчи бир нарса деб шаъма қилмоқдалар. Пекинни хитой раҳбарлари йўлининг барча «садоқатли» ихлосмандлари учун янги Маккага ўхшаш зиёратгоҳ қилиб тасвирламоқдалар. Хитой пропагандаси, Мао Цзэ-дун идеялари «марксизм-ленинизмнинг олий ифодаси» деб, бизнинг давримизни «Мао Цзэ-дун даври деб, унинг таълимотини эса ҳозирги даврнинг энг тўғри, энг яхлит марксизм-ленинизми» деб очиқдан-очиқ даъво қилмоқда. Яқинда «Жэньминь жибао» газетаси Мао Цзэ-дуннинг асарларида гўё «диалектик ва тарихий материализм сирли-мистик фалсафий соҳадан чиқариб олинди» деб даъво қилиш даражасига бориб етди, газетанинг фикрига қараганда, гўё бизнинг таълимотимиз шу чоққача сирли-мистик фалсафий соҳада бўлган эмиш. Одамлар ўзлари ҳаёт вақтларида ўзларини «авлиёлар» жумласига киритишни. Маркс, Энгельс ва Ленин ўртасида ўзларига қандайдир жой топишни истаганларидан кейин, иш мана шу даражага бориб етиши мумкин экан.

Кейинги вақтларда хитой раҳбарлари, марксизм-ленинизм позициясида турган қардош партиялар «ҳеч сўзсиз таслим бўлиш» йўлидан бориб, ХКП раҳбарлигининг йўлини қабул қилганларидагина, мана шунинг ўзи коммунистик ҳаракатдаги ажралишнинг олдини олишнинг бирдан-бир имконияти бўлади, деб очиқдан-очиқ айтмоқдалар. Лекин бу йўлни қабул қилишнинг оқибати нима бўлур эди?

Бу йўлга кириш ҳақиқатда тинчлик учун курашдан воз кечиш, жаҳон термоядро уруши хавфини кучайтиришга ёрдам берадиган ташқи сиёсат ўтказиш бўлур эди.

Бу йўлни қабул қилиш революцияни «туртиш» йўлидан бориш, авантюризм ва путчизм йўлидан бориш бўлур эдики, бу йўл революцион ҳаракатни боши берк кўчага муқаррар киритиб қўяр эди, коммунистик партияларни ишчилар синфидан ва барча меҳнаткашлардан яккалаб қўяр эди.

ХКП раҳбарларининг йўлини қабул қилиш «катта сакраш» ва халқ коммуналари сиёсатини қонунлаштириш бўлур эди, Хитой тажрибаси бу сиёсат социалистик экономикани издан чиқаришга олиб борадиган сиёсат эканлигини кўрсатди. ХКП раҳбарларининг йўлини қабул қилиш меҳнаткашларнинг фаровонлигини оширишдан ва демократияни ривожлантиришдан воз кечиш, шахсга сиғинишнинг энг ёмон тартибларига қайтиш бўлур эди.

Ленинизмга қарши бўлган, социализм қуриш қийинчиликлари олдида, жаҳон реакциясининг кучлари олдида таслим бўлишнинг худди ўзгинаси бўлган бу платформани жаҳон коммунистик ҳаракати асло қабул қилмаслиги ҳақида гапириб ўтирмаса ҳам бўлади. Марксчи-ленинчилар хитой раҳбарларининг ғоявий-сиёсий платформасини ҳеч қачон қувватламайди. Зотан Пекинда бунга кўз тутаётганлари ҳам йўқ.

ХКП раҳбарлари принципсиз асосда тузишга уринаётган блокка келганда, бу блокнинг барбод бўлиши турган гап, чунки революцион ва озодлик ҳаракатида унинг истиқболи йўқ.

Ленин коммунистларга таълим бериб, айтган эдики, турли сиёсий оқимларга баҳо берганда, оддий ва равшан савол бериш керак. Бу оқимнинг кимга фойдаси бор? Ҳеч қандай «сўл» сафсаталар билан бу саволга жавоб беришдан бўйин товлаб бўлмайди. Чунки хитой раҳбарлари қилаётган сиёсий ҳаракатларнинг реал маъноси шундан иборатки, бу ҳаракатлар социализм ва революция душманларига, империализмга фойдали бўлиб чиқмоқда. Очиқ кўриниб турган ҳақиқат мана шу, бу ҳақиқатни ҳеч қандай мунофиқона найранглар билан яшириб бўлмайди.

Ўртоқ Н. С. Хрушчевнинг етмиш йиллиги муносабати билан хитой раҳбарлари юборган телеграмма яқинда эълон қилинди. Кимки шу телеграммани ўқиган бўлса, ана шу ҳужжатнинг самимий характерга эга эмаслигига эътибор бермаган бўлиши мумкин эмас. Шундай савол туғилади: бу телеграммани қандай маънода тушуниш керагу, табрикнома йўллаб қўйиб, айни бир маҳалда хитой матбуотида советларга қарши қабиҳ материалларни эълон қилган хитой раҳбарларининг ҳатти-ҳаракатларини қандай маънода тушунмоқ керак? Телеграммада айтилган гап бошқа-ю, аммо амалда шу гапларнинг бутунлай тескариси қилинмоқда. Эҳтимолки, хитой раҳбарлари ўзларини Хитой матбуотида ёзилган гаплар учун жавобгар эмас деб, халқаро ташкилотларда Совет Иттифоқига қарши ўз вакилларининг душманликдан иборат ҳуружлари учун, Пекин Совет Иттифоқи ва бошқа қардош мамлакатлар билан муносабатларни ёмонлаштираётгани учун ўзларини жавобгар эмас деб кўрсатмоқчидирлар. Лекин мана шуларнинг ҳаммаси ХКП раҳбарларининг рухсатисиз қилинаётганлигига ким ишонади?

Хитойдаги тартибларни ҳамма яхши билади, «Жэньминь жибао» газетасидаги нуқул туҳматдан иборат мақолалар ХКП Марказий Комитетининг расмий позициясини ифодалаётганлигини, кўпинча эса хитой раҳбарларининг ўзлари ёзган мақолалар эканлигини ҳамма билади. Мазкур телеграмма совет ва жаҳон жамоатчилигини лақиллатиш, хитой халқида ХКП раҳбарлари совет-хитой дўстлигини мустаҳкамлаш учун ҳақиқатан жон куйдираётган экан, деган тасаввур туғдириш ниятида ёзилмаганмикин, деган гумон беихтиёр туғилади. Шуни айтиб ўтиш керакки, жаҳонда жиддий йирик воқеалар пайдо бўлиб қолган тақдирда, ХКП билан КПСС, ХХР билан СССР ялпи душманга қарши биргаликда курашажаклар, деб телеграммада ишонч билдирилган. Бу, муҳим гап. Лекин бу гапни Хитой пропагандасининг Совет мамлакати империалистлар билан тил бириктирди, улар билан иттифоқ тузди, деган туҳматдан иборат даъволарига қандай қилиб ёпиштириб бўлади? Бундан чиқди, хитой раҳбарлари бир жойда Совет Иттифоқи тўғрисида нуқул туҳматдан иборат уйдирмаларни эълон қилиб, иккинчи бир жойда Хитой билан мамлакатимизнинг жипслашуви зарурлиги ҳақида гапиришга мажбур бўлиб, шу тариқа ўз уйдирмаларини ўзлари беихтиёр рад эта берар эканларда.

Хитой раҳбарлари ўзларини биз КПСС ва совет халқи билан дўстлик тарафдоримиз-ку, аммо фақат КПСС раҳбарларига қарши курашмоқдамиз, деб кўрсатмоқдалар. Лекин бу қабиҳ усул янги бир нарса эмас, ҳар хил бузғунчилар партиямизга қарши курашда бу қабиҳ усулдан кўп марғалаб фойдаланганлар. Уларнинг ёзаётган гаплари билан танишиб чиқсангиз, амалда улар бизнинг бутун партиямизга қарши, XX ва XXII съездларнинг қарорларига қарши, КПСС Программасига қарши, бизнинг давлатимизга қарши ҳужум қилаётганликлари равшан бўлиб қолади. Бироқ ҳеч ким КПСС Марказий Комитетини партиядан, партиямизни эса бутун совет халқидан ажрата олмайди.

Бутун мамлакатимизда партия активи йиғилишлари бўлиб ўтди, бу йиғилишлар КПСС Марказий Комитети февраль Пленумининг материалларини муҳокама қилди. Совет коммунистлари, барча совет кишилари партиямизнинг ленинча йўлини, унинг жаҳон коммунистик ҳаракати бирлиги учун изчиллик билан олиб бораётган курашини батамом ва якдиллик билан маъқулладилар. Бизнинг партиямиз ва совет халқи КПССнинг ўртоқ Н. С. Хрушчев бошчилигидаги ленинчи Марказий Комитети теварагида маҳкам жипслашган.

Давлат ва партия турмушининг ленинча нормалари тантана қилиши учун олиб борилган курашда ўртоқ Н. С. Хрушчев жуда катта роль ўйнаганлиги ва революционер-ленинчига хос нақадар мардлик кўрсатганлиги яхши маълум. Никита Сергеевич Хрушчевнинг тарихий хизмати шундаки, у, КПСС XX съездининг ленинча йўли учун, Сталин шахсига сиғинишнинг оғир оқибатларини тугатиш учун, ленинизмни янги шароитга татбиқан ижодий ривожлантириш учун олиб борилган курашга бошчилик қилди. Бутун партиямиз, бутун совет халқи барча марксчи-ленинчилар ўртоқ Н. С. Хрушчевни дадил новатор, революционер деб, меҳнаткашларнинг манфаатларини ва талабларини яхши биладиган, Ленин таълимотининг ҳаётий кучини амалий ишларда ифодалаётган киши деб тўла равишда эътироф қилдилар.

Ўртоқ Н. С. Хрушчев етмиш ёшга тўлган кунда унинг фаолиятига марксчи-ленинчи партиялар берган юксак баҳо билан биз, совет коммунистлари, фахрланамиз. Биз буни Марказий Комитетимизнинг ва бутун партиямизнинг ленинча йўли қувватланаётганлигининг ифодаси, деб биламиз.

КПСС Марказий Комитетининг февраль Пленуми партиямизнинг ленинча йўлини қаттиқ туриб ҳимоя қилиш, жаҳон коммунистик ҳаракатининг Декларацияда ва Баёнотда ифодаланган йўли учун изчиллик билан курашиш вазифасини қўйди. Хитой раҳбарларининг қўпорувчилик ишига ошкора қарши чиқиш, уларнинг бузғунчилик платформасини, уларнинг ҳақиқатан миллатчилик мақсадларини фош қилиб ташлаш зарур бўлиб қолди. Партиямиз ҳақиқатан ҳам шундай қилди. Шундай кураш олиб борилмаса, ҳозирги шароитда марксчи-ленинчи кучларни, тинчлик ва социализм иши манфаатларини қадрлаётган кишиларнинг ҳаммасини бирлаштириб бўлмайди. Бу традицияни ленинизмдан ажратиб бўлмайди. Оппортунистларнинг кирдикорларига нисбатан ҳамиша хушёр бўлиб туриш, партиянинг идеология курашини бутун чоралар билан кучайтириш, бу курашнинг тиғини ленинизмга қарши қарашларга қаратиш ва марксизм-ленинизмни ижодий ривожлантириш зарур.

ХКПнинг бузғунчилик йўлини ошкора фош қилиб ташлаш ва бу йўлга қарши курашиш билан бир вақтда КПСС марксизм-ленинизм асосида, Москва кенгашларининг Декларацияси ва Баёноти асосида Хитой Коммунистик партияси билан муносабатларни нормаллаштириш, СССР билан Хитой Халқ Республикаси ўртасида давлат муносабатларини яхшилаш йўлини қидиришдан илгари воз кечмаганидек, ҳозир ҳам воз кечмайди.

КПСС социалистик лагердан Хитойни «чиқариб юборишга» интилмоқда, деган гапларни айтаётган кишилар ҳам бор. Бу бемаъни гап, албатта. Бизнинг партиямиз Хитойни социалистик мамлакат деб ҳисоблаб келди ва ҳозир ҳам шундай деб ҳисобламоқда. Ахир бир кун совет ва хитой коммунистлари, совет ва хитой халқлари бирга бўлиб кетишларига, бир сафда туриб, социализм ва тинчлик учун курашишларига қаттиқ ишонамиз.

Буюк хитой революционери ва демократи Сунь Ят-сен ўлмасидан бир кун олдин 1925 йил 11 мартда СССР Марказий Ижроия Комитетига мурожаат қилиб, бундай деб ёзган эди: «Азиз ўртоқлар! Одамлар даволашга ожиз бўлган дард билан бу ерда бетоб бўлиб ётган бўлсам ҳам, менинг фикри-зикрим сизларда ва мен партиямнинг, мамлакатимнинг тақдирини ўйлаб ётибман...

Сиз, азиз ўртоқлар билан видолашар эканман, умид билдириб шуни айтишни истайманки, СССР қудратли озод Хитойни дўст ва иттифоқчи деб табриклайдиган ва жаҳондаги мазлум халқларни озод қилиш учун олиб борилаётган улуғ курашда ҳар иккала иттифоқчи қўлни-қўлга бериб, ғалаба сари борадиган кун тез орада келади». Бу сўзлар Хитой халқининг кўнглидаги ҳис ва туйғуларни, унинг Совет Иттифоқи билан дўст бўлишдан ғоят манфаатдор эканлигини ифодалади. Эндиликда Халқ Хитойининг туб манфаатларига хилоф равишда Совет-Хитой дўстлиги асосларини қўпораётган, Халқ Хитойининг туб манфаатларига зид бўлган сиёсатни ўтказаётган кишиларни оқлайдиган ҳеч бир нарса йўқ ва бўлиши мумкин эмас, Хитойдаги барча оддий кишилар бу дўстликнинг аҳамиятини тушунар эдилар ва тушуниб турибдилар.

Биз совет-хитой дўстлигини пролетар интернационализмининг ленинча принциплари асосида мустаҳкамлашга бундан буён ҳам ҳаракат қила берамиз. Бизнинг партиямиз интернационализм сиёсатини ХКП раҳбарларининг миллатчилигига қарама-қарши қилиб қўяди; уларнинг социалистик ҳамдўстликни бузиш ва пароканда қилишга қаратилган установкаларига бу ҳамдўстликнинг бирлиги ва ҳамкорлигини мустаҳкамлаш йўлини; уларнинг социализм қуришдаги майда буржуа установкаларига чинакам пролетар социализми учун курашнинг марксчи-ленинчи сиёсатини қарама-қарши қилиб қўяди.

Барча совет кишилари партиямизнинг бу йўлини қизғин қувватламоқдалар, бу йўл халқаро коммунистик ҳаракатнинг, социалистик ҳамдўстликнинг туб манфаатларига тўла равишда мос бўлиб тушмоқда.

Биз шу нарсага жуда аминмизки, коммунистик ҳаракатнинг бирлиги албатта мустаҳкамланади. Лекин бу бирликни марксизм-ленинизм принциплари асосида мустаҳкамлаш ҳозирги шароитда барча коммунистларнинг, улуғ ишимиз манфаатларининг қадрига етган барча кишиларнинг хитой раҳбарларининг хатарли йўлига ва бузғунчилик ишларига қарши жуда кескин ва изчил кураш олиб боришларини талаб қилади.

Империализм ва мустамлакачиликка қарши, тинчлик, демократия, миллий озодлик ва социализм учун кураш манфаатлари шуни талаб қилмоқда.

Шу вақтгача бўлганидек, бундан буён ҳам бизнинг партиямиз шу мақсадлар йўлида курашаётган барча революцион, антиимпериалистик кучларни бирлаштириш учун ўзининг куч ва ғайратини аямайди.

* * *

Ўртоқлар!

Ленин туғилган куннинг йиллигини нишонлар эканмиз, улуғ ватандошимизга, бутун дунё меҳнаткашларининг йўлбошчиси деб эътироф қилинган улуғ Ленинга ўзимизнинг ҳурматимизни ва меҳр-муҳаббатимизни изҳор қилибгина қолмасдан, шу билан бирга, йўлимизнинг, бутун сиёсатимизнинг тўғрилигини Ленин таълимоти билан солиштириб кўриш ҳам бизда традиция бўлиб қолди. Бизнинг партиямиз, бутун совет халқи Ильичнинг порлоқ хотираси олдида соф виждон ва очиқ қалб билан жавоб бера оладилар. Биз Ленин чизиб берган йўлдан инсониятнинг энг буюк ва олижаноб орзусини амалга ошириш сари — коммунизм сари дадил бормоқдамиз.

Бизнинг олдимизда катта ва мураккаб вазифалар турибди, бу вазифаларни ҳал этиш бутун ғайратни сарфлаб ишлашни, ташаббускор бўлишни ва ижодий изланишларни талаб қилади. Совет халқи ўзининг жонажон ленинчи партияси раҳбарлигида бу вазифаларни шараф билан бажаради.

Бизнинг партиямиз янги жамият қуришдаги муваффақиятларни кўпайтирмоқда. марксчи-ленинчи партияларнинг бирлигини мустаҳкамламоқда, ҳаракатимизнинг бош йўлини амалга оширишда, империализмга қарши, тинчлик ва социализм учун курашда янгидан-янги амалий ғалабаларга эришмоқда.

Яшасин Ленин барпо қилган Совет Иттифоқи Коммунистик партияси— коммунизм қураётган совет халқининг жанговар авангарди!

Яшасин халқаро коммунистик ҳаракатнинг, ҳозирги замондаги барча революцион кучларнинг бирлиги ва жипслиги!

Яшасин ленинизм!

(Доклад зўр эътибор билан тингланди ва бир неча марта қарсаклар билан бўлиниб турди).

ЛЕНИН ТИРИК ВА МАНГУ ЯШАЙБЕРАДИ!

В. И. ЛЕНИН ТУҒИЛГАН КУННИНГ 94 ЙИЛЛИГИГА БАҒИШЛАБ ТОШКЕНТДА ЎТКАЗИЛГАН ТАНТАНАЛИ МАЖЛИС

Улуғ Лениннинг номи меҳр-муҳаббат ва ҳурмат билан тилга олинмайдиган жой ер юзида йўқ. Улуғ Лениннинг номи жуда кенг халқ оммаси учун беҳад табаррук бўлиб, ҳамиша революция бонги, янги социалистик жамиятнинг жарчиси сифатида жаранглаб келди ва жаранглаМоқда. Бу жамиятда халқ ўз ҳаёти ва тақдирининг хўжайинидир.

Совет Ўзбекистони меҳнаткашлари зўр ва шодиёна байрамни — бутун дунё меҳнаткашларининг доҳиси ва устози Владимир Ильич Ленин туғилган куннинг 94 йиллигини партия XXII съездининг, КПСС Марказий Комитети декабрь ва февраль Пленумларининг тарихий қарорларини амалга оширишда янги зафарлар қозониш билан нишонламоқдалар.

Ана шу шонли санага бағишлаб, 22 апрелда Навоий номли театрда тантанали мажлис ўтказилди. Бу ерга партия, совет, касаба союз ва комсомол ташкилотларининг вакиллари, маданият арбоблари, Совет Армиясининг жангчилари, саноат ишлаб чиқаришининг новаторлари тўпланишди.

КПСС Марказий Комитети Президиуми аъзолигига кандидат, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари Ш. Р. Рашидов, КПСС Марказий Комитети Ўрта Осиё Бюроси раисининг ўринбосарлари В. К. Акулинцев, С. М. Веселов, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети Президиумининг аъзолари В. А. Карлов, Р. Н. Нишонов, Ё. С. Насриддинова, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети Президиуми аъзолигига кандидатлар Қ. Муртазоев, И. М. Нажесткин ва республиканинг бошқа раҳбар ходимлари, революцион ҳаракат ветеранлари мажлис президиумида ўтирибдилар.

КПСС Марказий Комитети Президиуми аъзолигига кандидат, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари Ш. Р. Рашидов тантанали мажлисни очади.

Содиқ ленинчи Никита Сергеевич Хрушчев бошчилигидаги КПСС Марказий Комитетининг Президиуми узоқ давом этган қарсаклар остида тантанали мажлис фахрий президиумига сайланади.

Владимир Ильич Ленин туғилган куннинг 94 йиллиги тўғрисида Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг секретари Р. Н. Нишонов доклад қилди.

— Совет халқи ва партиямиз, —дейди докладчи,— В. И. Ленин туғилган куннинг 94 йиллигини коммунистик қурилишда, ишлаб чиқарувчи кучларни, илм-фанни, техникани, маданиятни ривожлантиришда, меҳнаткашларнинг моддий фаровонлигини оширишда янгидан ғоят катта ютуқлар қўлга киритилаётган бир вазиятда, халқ оммасининг ижодий активлиги қудратли равишда юксалган бир вазиятда байрам қилмоқдалар. Партия Лениннинг улуғ меросига таяниб, мамлакатимиз халқларини коммунизмнинг порлоқ чўққилари сари бошлаб бормоқда.

Докладчи мамлакатимиз халқ хўжалигидаги ҳамма тармоқларнинг муттасил ривожланиб бораётганлигини, 40 йил ичида Ўзбекистон қўлга киритган ютуқларни кўрсатувчи факт ва рақамларни айтиб ўтади. Бутун совет халқи Коммунистик партиянинг ленинча сиёсатини, коммунизм қуришга, Совет давлатининг куч-қудратини оширишга қаратилган халқлар дўстлиги сиёсатини якдиллик билан маъқулламоқда ва амалий равишда қўллаб-қувватламоқда.

Коммунистик партия ўз гениал асосчисининг васиятларини бажара бориб, ишлаб чиқаришнинг иқтисодий самараларини ошириш ва илм-фанни бевосита ишлаб чиқарувчи кучга айлантириш тўғрисида алоҳида ғамхўрлик қилмоқда. Химия, —деб уқтиради докладчи, —жамият ҳаётини ўзгартириб юборувчи ана шундай фанлар орасида ғоят муҳим ўрин тутади. Мана шунинг учун ҳам совет кишилари улкан химия учун партия эълон қилган юришни жуда баланд руҳ билан табрикладилар, буни ҳаққоний равишда коммунизмга олиб борувчи ленинча йўлдаги янги босқич деб билдилар.

Докладчи сўнгги ўн йил ичида Коммунистик партия ва унинг жанговар штаби —ленинчи Марказий Комитет амалга оширган катта-катта тадбирларга алоҳида тўхталиб ўтади. Сталиннинг шахсига сиғиниш марксизм-ленинизмнинг руҳига ёт эди. Коммунистик партия шахсга сиғинишни қоралаб, партия ва давлат раҳбарлигида ленинча принципларни тиклади ҳамда ривожлантирди, социалистик демократиянинг янада кенг авж олдирилишини ва такомиллаштирилишини таъминлади.

Биз, дейди докладчи, марксизм-ленинизм жамиятимизнинг идеологияси бўлиб қолганлиги билан, партия ғоят катта тарбиявий иш олиб борганлиги натижасида бизда янги одам ўсиб камол топганлиги билан фахрланишга ҳақлимиз. Улуғ Ленин эълон қилган социалистик ватанпарварлик ва интернационализм, меҳнатга ва ижтимоий мулкка онгли муносабатда бўлиш, коммунистик идеалларга содиқлик бизда ўсиб етишган янги одамнинг маънавий қиёфасидаги энг муҳим ҳислатлардир.

Докладчи, Владимир Ильич Лениннинг ҳар қандай шаклдаги ревизионизм ва реформизм кўринишларига қарши, сиёсат ва тактикадаги авантюризмга қарши олиб борган курашига тўхталиб, улуғ давлат шовинизми ва майда буржуа авантюризми позицияларига тушиб олган хитой бузғунчиларига лаънатлар ўқийди.

Халқаро коммунистик ҳаракатнинг ленинча йўлига қарши курашда ўтареволюцион демагогияни ниқоб қилиб олган хитойлик бузғунчилар,— дейди у.—қардош партияларга қаҳр-ғазаб билан туҳмат қилиб, бу билан аслида реакция ва империализм кучларига қўшилиб кетмоқдалар. Улар социалистик лагерга ва халқаро коммунистик ҳаракатга парокандалик солишга уриниб, бу билан объектив равишда империалистик агентура ролини бажармоқдалар. Бу —Лениннинг улуғ ишига очиқдан-очиқ ва разилона хиёнат қилиш эмасми!

Троцкизмнинг Хитойдаги издошлари содиқ ленинчи Никита Сергеевич Хрушчевга алоҳида қаҳр-ғазаб билан қарши чиқмоқдалар. Уларнинг мақсади ўртоқ Хрушчевни Марказий Комитетдан айириб қўйиш, Марказий Комитетимизни партия билан совет халқига қарама-қарши қўйишдир.

Ана шу авантюристик ва разилона уринишларга якдиллик билан берадиган жавобимиз мана шу: хитой раҳбарлари ва ленинизмнинг бошқа душманлари шу нарсани билиб қўйсинларки, Никита Сергеевич Хрушчев бошчилигидаги Марказий Комитетимиз, бутун партиямиз, бутун совет халқи ҳар қачонгидан ҳам бирдам ва монолитдирлар,—дейди докладчи бутун залнинг қарсаклари остида.

Биз биламизки, ХКП раҳбарларининг шармандали бузғунчилик ҳаракатлари сабабли ҳозир халқаро коммунистик ҳаракат нақадар жиддий қийинчиликларни бошдан кечираётган бўлмасин, ана шу қийинчиликларни бартараф қилиб, марксизм-ленинизмнинг зафарли байроғи остига ўз сафларини тағин ҳам маҳкамроқ жипслаштиришга унинг кучи етади.

Улуғ Ленин,—дейди Р. Н. Нишонов докладини тамомлаб,—мамлакатимизни жаҳондаги қудратли, енгилмас социалистик давлат ҳолида кўришни астойдил истаган эди. Ўзининг оташин жўшқин ҳаётини, бутун революцион фаолиятини мана шу ишга бағишлаган эди. Бинобарин, Ленин васиятларини амалга ошириш туфайли, ленинизмнинг абадий барҳаёт ғоялари байроғи остида Ватанимиз жаҳоншумул тарихий ғалабаларга эришганлиги, бутун дунёда тинчлик учун курашнинг олдинги сафида бораётганлиги билан биз ҳақли суратда фахрланамиз.

Биз социалистик Ватанимизнинг ютуқларида, қудратли социалистик лагернинг юксалганлиги ва мустаҳкамланганлигида, тинчлик ва демократия учун, уруш оловини ёқувчи империалистларга қарши кураш кучайиб бораётганлигида зафарли ленинизм таълимотининг тантанасини кўриб турибмиз.

Ленин тирик ва мангу яшайберади!

Тантанали мажлис қатнашчилари КПСС Марказий Комитетига, КПСС Марказий Комитетининг биринчи секретари, ССР Иттифоқи Министрлар Советининг Раиси Никита Сергеевич Хрушчевга ёзилган табрикномани баланд руҳ билан қабул қиладилар.

* * *

Тантанали мажлисдан кейин катта концерт қўйиб берилди. Концертда республиканинг санъат усталари ва «Тошкент баҳори» музика фестивалининг меҳмонлари қатнашдилар. (ЎзТАГ).

Кекса коммунист, шахсий пенсионер ўртоқ Роза Шершевская 1921 йилнинг баҳорида Москвага борган Туркистон хотин-қизлар делегациясига раҳбарлик қилган эди. У ҳозир Тошкентда яшайди. Кекса коммунист Шамсиқамар Ғойибжонова ҳам хотин-қизлар делегацияси составида жонажон пойтахтга борган эди. У ўртоқ В. И. Ленинни делегация номидан табриклаган. Суратда: Р. Шершевская ва Ш. Ғойибжоновалар хотин-қизларга ўша учрашув ҳақидаги ўз таассуротларини сўзлаб беришмоқда.

М. Нуриддинов фотоси.

УШНА СОҲИЛЛАРИДА...

Яқинда Татаристон АССР Олий Совети Президиумининг Фармони билан Апакаева ва Ленино қишлоқлари бир қишлоққа бирлаштирилди. Энди бу қишлоқнинг номи ЛЕНИНО-КОКУШКИНО деб аталади.

Куни кеча редакциямиз татаристонлик журналистлардан хат олди. Улар ўз хатларида Ленино-Кокушкино посёлкаси ҳақида ҳикоя қиладилар. Бугун биз ана шу хатни эълон қилаётирмиз.

Ушна — Татаристон АССР картасида кўрсатилмаган кичиккина бир дарёча. Лекин у бутун дунёга машҳур. Чунки бу дарёча соҳилида ҳаммага азиз бўлган Ленино-Кокушкино посёлкаси жойлашган.

...Ҳозир Татаристонда баҳор. Ушна бўйларида ҳам баҳор нафаси кезмоқда. Чўққиларидан оппоқ қор учиб кетган тоғларга соҳилидан тошай-тошай деб лиммо-лим оқаётган Ушнага тикилар экансан:

— Қандай ажойиб Ушна бўйлари! — деб ўйлайсан киши.

Апакай қишлоғидан чиқиб, кенг, текис тош йўл бўйлаб тўппа-тўғри Лениннинг уй-музейига борилади.

Кокушкино! Лениннинг уй-музейи. Паст темир панжаралар билан ўралган бу уй узоқдан кўзга ташланади, гўзаллиги билан кишини эътиборини ўзига жалб этади. Дарвозадан кирар экансан, вужудингни қандайдир ҳис-ҳаяжон, қувонч қоплаб олади. Қатор-қатор тизилган оқ қайинлар, сарвқомат тераклар, акация дарахтлари баҳор шабадасида оҳиста тебранади, музейга қадамранжида қилган кишиларга салом бераётганга ўхшайди, бутун дунё меҳнаткашларининг доҳийси муҳтарам Владимир Ильич Ленин ҳақида ҳикоя сўйлаётгандек туюлади. Буларнинг ҳаммаси ҳар кимсанинг қалбиға ниҳоятда яқин, Ильичнинг бу ерда ўтказган кунларини эсга туширади.

...1887 йил, совуқ декабрь кунларининг бирида Қозон университети студентларининг революцион ҳаракатида актив қатнашган ўн етти яшар Володя Ульянов чор самодержавиеси айғоқчилари томонидан биринчи марта қўлга олинади. У университетдан ҳайдалади ва Кокушкино қишлоғига сургун қилинади... Уй-музейдаги ҳужжатлар, расмлар, фотоэкспонатлар Владимир Ильичнинг сургунда бўлган кунларини кўз олдингизга келтиради. Бу ер В. И. Ленин сургунда бўлган пайтдагидек қилиб жиҳозланган. Музей 1939 йилда ташкил этилиб, 1958 йилда реставрация қилинган.

Музей бўлимлари бўйлаб саёҳат қилар экансиз, ниҳоятда тозалик, соддалик, юксак дид эътиборингизни жалб этади. «Фақат Ленидек кишигина шундай яшаши мумкин» деган фикр хаёлингиздан ўтади.

Мана Ильич яшаган хона. У унча катта эмас. Унинг поли тахтадан. Эшикдан киргач ўнг томонда дурадгорлик дастгоҳи. Володя ундан стол сифатида фойдаланган. Дастгоҳ устида Володя ўша маҳалда ўқиган «Отечественные записки», «Русское богатство», «Рисская мисль» журналлари ва «Русские ведомости» газеталарининг подшивкалари тахлоғлиқ турибди.

Володя Кокушкинода жуда кўп ўқиди. Унинг энг севган ёзувчилари Н. Г. Чернишевский, Н. А. Некрасовлар эди.

Ильич хонасида ҳамма нарса ўз ўрнида. Дастгоҳ ёнида кичкина стол турибди. У ерда ҳам китоблар. Бурчакда шкаф. Деворда кўк мовут билан қопланган китоб полкаси. Унинг ёнида ёғочдан ясалган кровать.

Володя Ульянов хонасининг деразаси Ушна дарёси томонга очилади. Балки у мана шу дераза орқали Ушна соҳилларини меҳр билан кузатгандир, келажак ҳақида орзу қилгандир. Асфальт зинапоялар сизни дарё бўйига олиб тушади. Илгари унинг ўрнида торгина сўқмоқ бўлган эди. Владимир Ильич мана шу сўқмоқдан тушиб дарёда мазза қилиб чўмилар эди.

Пешайвон олдида гул клумбалари. Володянинг ойиси Мария Александровна мана шу клумбаларда хризантемалар ўстиришни яхши кўрарди. Ҳозир эса бу гуллар музей ходимлари ва Апакай саккиз йиллик мактаби ўқувчиларининг оталигида.

Уй-музей қаршисидаги кичиккина тепаликда Владимир Ильич ҳайкали ўрнатилган. Ҳайкал атрофидаги майдонда олма, рябина, черемуха, акация дарахтлари ўсиб ётибди. Уларни мактаб ўқувчилари ўтқазган. Бу тирик гуллар, ажойиб дарахтлар ҳар баҳорда ям-яшил баргларга қопланади. Ҳайкалдан четроқда, тераклар орасида беседка бор. Володя шу ерда мутолаа қилар эди.

Владимир Ильич Кокушкинода бўлган маҳалда деҳқонлар билан яқиндан алоқада бўлган. Музей ҳужжатлари ана шу ҳақда батафсил маълумот беради. Деҳқонларнинг В. И. Ленинга нисбатан бўлган меҳри чексиз эди. Улар 1922 йилда доҳийга ёзган мактубларида: «Бизнинг собиқ ҳамқишлоғимизга; бизнинг қадрли ўртоғимиз Владимир Ильич, энг аввало, сенга, ўрмонларда бирга ўйнаган, арғумоқлар ўтлатган пайтларда сенга таниш бўлган қариялардан салом йўллаймиз. Орадан кўп йиллар ўтди, кўп ўзгаришлар бўлди, бизнинг элимизда» — дейишади.

Сўнгги йилларда музей ходимлари Владимир Ильичнинг деҳқонлар билан муносабатини аниқловчи яна кўпгина қимматли ҳужжатлар топдилар. Питрач район ЗАГС бўлими архивидан топилган ҳужжатларга қараганда Владимир Ильич ва унинг синглиси Ольга Ильинична 1888 йилнинг 10 сентябрида Кокушкино деҳқони Яким Григорьевичнинг фарзандига исм қўйиш маросимида иштирок этганлар.

Ленино-Кокушкинога ҳар йили минглаб кишилар зиёратга келади. Улар мамлакатимизнинг турли ерларидан келган ишчилар, деҳқонлар, интеллигенция вакилларидир. Чет эллардан келган дўстларимиз ҳам бу ерда тез-тез бўлиб туришади. Уларнинг ҳаммаси музейни томоша қилар эканлар, доҳийнинг буюк сиймосига қойил қоладилар, унинг ишчанлигига, соддалигига тан берадилар.

...Ўтган чоршанба куни Владимир Ильич туғилган кунга 94 йил тўлди. Ленино-Кокушкино поселкаси шу кунларда ҳар қачонгидан ҳам гавжум. Бу ерга келган ҳар бир киши азиз ва табаррук В. И. Ленинга ўзининг чексиз муҳаббатини изҳор этгани келади.

Ҳа, халқнинг Владимир Ильич Ленинга бўлган муҳаббати тоғлардан юксак, океанлардан чуқурдир. Бу муҳаббат ўлмас ва абадийдир!

Абдулла САЛОҲИДДИНОВ,
Қосим ФАСАХОВ.

КОММУНИСТИК ПАРТИЯ ВА СОВЕТ ҲУКУМАТИ РАҲБАРЛАРИ БОЛГАРИЯ ХАЛҚ РЕСПУБЛИКАСИ ЭЛЧИХОНАСИДА БЎЛИШДИ

Г. И. Воронов, А. П. Кириленко, А. Н. Косигин, А. И. Микоян, Н. В. Подгорний, Д. С. Полянский Н. С. Хрушчев, Л. Н. Ефремов, П. Н. Демичев, Л. Ф. Ильичев, В. И. Поляков, Б. Н. Пономарев, А. П. Рудаков, В. Н. Титов ўртоқлар 22 апрелда Болгария Халқ Республикасининг Москвадаги элчихонасида бўлишди. Болгария Коммунистик партияси Марказий Комитети сиёсий бюросининг аъзоси, Болгария Халқ Республикаси Халқ мажлиси Президиумининг раиси ўртоқ Димитр Ганев вафот этганлиги муносабати билан улар Болгария Халқ Республикасининг Совет Иттифоқидаги элчиси Стоян Д. Караджовга Совет Иттифоқи Коммунистик партияси, СССР Олий Совети Президиуми, СССР Министрлар Совети номидан чуқур таъзия билдиришди.

Худди шу куни КПСС Марказий Комитети Президиумининг аъзоси, КПСС Марказий Комитетининг секретари, СССР Олий Совети Президиумининг раиси Л. И. Брежнев ва СССР ташқи ишлар министри А. А. Громико чуқур таъзия билдириш учун элчихонага боришди. (ТАСС).

ДИМИТР ГАНЕВНИ ДАФН ЭТИШ МАРОСИМИГА

СССР ҳукумат делегацияси 22 апрелда Москвадан Софияга жўнаб кетди. СССР ҳукумат делегацияси Болгария Коммунистик партияси Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, Болгария Халқ Республикаси Халқ мажлиси Президиумининг раиси Димитр Ганевни дафн этиш маросимида қатнашади.

Делегацияга КПСС Марказий Комитети Президиумининг аъзоси, КПСС Марказий Комитетининг секретари, СССР Олий Совети Президиумининг Раиси Л. И. Брежнев бошчилик қилмоқда. (ТАСС).

ДЎСТОНА СУҲБАТ

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Раиси Ё. С. Насриддинова Индонезия мусулмон касаба союзлари Марказий бюросининг Тошкентда меҳмон бўлиб турган делегациясини 22 апрелда қабул қилди. Делегацияга шу касаба союз марказининг бош секретари, Индонезия парламентининг аъзоси К. Х. Машкур бошчилик қилмоқда.

Дўстона суҳбат вақтида Ё. С. Насриддинова меҳмонларни республиканинг экономика ва маданиятни ривожлантириш соҳасидаги ютуқлари билан таништирди. Суҳбатда Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми Раисининг ўринбосари А. С. Абдалин, Ўзбекистон касаба союзлари советининг секретари А. З. Завьялов иштирок этди. (ЎзТАГ).

АДАБИЁТ ВА САНЪАТНИНГ ЯНГИ ЭНГ САЛМОҚЛИ АСАРЛАРИ

Партия ва ҳукумат раҳбарларининг санъаткор интеллигенция билан унутилмас учрашувидан кейин бир йил вақт ўтди. Бу учрашув адабиёт билан санъатни янада ривожлантиришда жуда катта аҳамиятга эга бўлди, совет ёзувчилари, рассомлари, артистлари, музикачиларининг янги изланишлар йўлидан бориб, янги ютуқлар қозонишларига ёрдам берди.

Ана шу бир йил бадиий ижодкорликнинг ҳамма соҳаларида ютуқлар келтирди. Адабиёт ва санъат соҳасида Ленин мукофотлари комитети конкурснинг иккинчи даврасида қатнашишга тақдим этилган ўнлаб номзодлардан 27 номзодни қолдирди. Комитетнинг илтимосига биноан, жамоатчилик Ленин мукофотлари олишга кўрсатилган асарлар ва ишларни муҳокама қилишда ғоят фаол қатнашди.

Биз тўрт ярим мингдан кўпроқ хат олдик. СССР Бадиий академияси залларида ташкил қилинган тасвирий санъат асарлари виставкасини 73 мингдан кўпроқ киши келиб кўрди. Комитет ишларни турли ташкилотларда жамоатчилик муҳокамасидан ўтказишга доир стенограммалар ва протоколларни ҳамда виставкани келиб кўриш вақтида ёзиб қолдирилган фикрларни олди. Бу фикрлар совет кишилари Ленин мукофотига кўрсатилган ишларга нисбатан юксак талаблар қўйишаётганлигидан далолат бериб турибди.

Бу йил ана шундай юксак баҳони олишга сазовор бўлган асарлар адабиёт ва санъатнинг турли жанрларига мансуб бўлган асарлардир. Лекин бу асарларнинг ҳар бир соҳада ғоят катта воқеа бўлганлиги шак-шубҳасиздир.

Машҳур украин ёзувчиси Александр Терентьевич Гончарга «Тронка» романи учун Ленин мукофоти берилди.

Романда янги ҳаёт қураётган замондошларимизнинг бутун бир галереяси қаламга олинган. Роман қаҳрамонлари оғир қисматли кишилар бўлсалар ҳам, аммо уларнинг жонажон ўлкада жонбозлик билан қилаётган меҳнати, орзу-умидлари, фикр-ўйлари ва истаклари, ҳис-туйғулари, дунёқарашлари ўзларини социалистик жамиятнинг меҳнаткашларимиз деб аташлари учун уларга юксак ҳуқуқ беради. Гончарнинг қаламига хос бўлган романтик услуб асарга алоҳида гўзаллик, зўр бадиий куч ва ўткирлик бахш этган.

Кўп миллатли совет адабиётида «Тронка» романи бутун Иттифоққа машҳур бўлди ҳамда талабчан китобхонлар билан танқидчиларнинг юксак баҳосини олди.

СССР Министрлар Совети ҳузуридаги Адабиёт ва санъат соҳасида Ленин мукофотлари комитетининг раиси Н. С. ТИХОНОВ билан суҳбат

<>

Талантлик журналист Василий Михайлович Песковнинг «Шудринг устида қадамлар» деган очерклар ва новеллалар китоби журналистика ва публицистика соҳасида Ленин мукофоти билан тақдирланди.

Бу — жонажон ўлка кишиларининг ишлари ва фикр-ўйлари ўзига яқин бўлган одам томонидан ёзилган китобдир. Шу билан бирга автор бошқа, олис мамлакатларнинг ҳаётини ҳам яхши билади.

Журналист ўз табиати эътибори билан кашфиётчидир. В. Песков янгиликнинг нафосатини кўра билади, ўз кўрганларини китобхонга ҳикоя қилиб бера олади. Унинг ёзган китоби инсон ҳақидаги, унинг атрофини ўраб турган табиат тўғрисидаги шоирона ўйлардир. Унинг китобида одам сира кўрмаган нарсалар билан одамга жуда яхши таниш бўлган нарсалар ёнма-ён яшайди. Китоб ўзига хос услубда ёзилганлиги учун журналистикамизда ғоят катта воқеа бўлди.

СССР халқ рассоми Александр Александрович Дейнека мозаика усулида бажарилган «Қизил гвардиячи», «Сут соғувчи», «Яхши тонг», «Хоккейчилар» номли асарлар комплекси учун тасвирий санъат соҳасидаги мукофотни олишга сазовор бўлди. Бу мозаикалар ғоят ифодали бўлиб, камдан-кам учрайдиган бадиий умумлашма кучига эгадир. Уларда забардаст, темир иродали совет кишиларининг образлари тасвирланган.

Бу мастер станокли ва монументал сураткашлик, графика ва ҳайкалтарошлик соҳасида ажойиб асарлар яратди. Унинг асарлари аллақачонлар ҳаммаёққа шуҳрат ёйди. Замонавийлик руҳи билан суғорилган муҳим ҳодисалар ва воқеалар рассом А. Дейнека эътиборини ҳамиша ўзига тортиб келади. У янгиликни юксак даражада ҳис қилиш қобилиятига, зўр эпик кучга эгадир. Бу фазилатлари мукофот билан тақдирланган мозаикаларни яратишига ҳам таъсир кўрсатди. Ана шу мозаикалар — монументал санъатимизнинг энг салмоқли асарларидир.

Совет хореография санъатининг вакили Майя Михайловна Плисецкаяга совет ва классик репертуар балетларидаги ролларни ижро этганлиги учун Ленин мукофоти берилди.

Г. С. Улановадан кейин Майя Плисецкаяни ҳақли суратда замонамизнинг энг яхши раққосаси деб аташ мумкин. Унинг маҳорати бутун дунёга танилди. Бунда ҳам биз совет реалистик санъатининг ажойиб рамзини кўриб турибмиз. Раққосанинг мислсиз истеъдоди ҳозир роса камолатга эришди. Ундаги ажойиб артистлик техникаси, чуқур ва нозик рақс маҳорати жуда кенг томошабинлар оммасини, ғоят ғалабчан рақс шинавандаларини ҳамиша қойил қолдирмоқда.

Энг атоқли совет виолончелчиси Мстислав Леопольдович Ростроповичнинг концерт-ижрочилик фаолияти (1961—1963 йиллардаги программалари) Ленин мукофоти билан тақдирланди.

У — бутун дунёга машҳур бўлган ажойиб артист, атоқли педагогдир. Совет авторлари виолончель учун ёзган йигирмадан ортиқ асар, шу жумладан Сергей Прокофьевнинг монументал концерт-симфонияси ва унинг концертиноси, Дмитрий Шостаковичнинг концерти, Арам Хачатуряннинг концерт-рапсодияси атайлаб унинг учун ёзилган.

Ажойиб совет музикачисининг концертлари ҳамма жойда томошабинларга завқ ва роҳат бағишламоқда. Унинг фарқли хусусияти шуки, ўткир техникани асарни бадиий жиҳатдан чуқур талқин қилиш билан жуда яхши боғлаб юборади. Шунинг натижасида М. Ростропович ўтмишдаги музика маданияти хазиналарининг ва музика маданияти соҳасида қўлга киритилган янги ғалабаларнинг оташин пропагандисти бўлиб қолди.

Совет киноси ва театрининг ажойиб артисти Николай Константинович Черкасов Ленин мукофотини олишга сазовор бўлди. «Ҳамма нарса одамларга қолади» фильмида Дронов ролини ижро қилгани учун унга мукофот берилди.

Дронов роли Черкасовнинг санъатдаги катта ҳаётида муҳим босқич бўлди. Профессор Полежаев образини дўндириш билан артист олижаноб қаҳрамонлар галереясини очган эди. У яратган Дронов образининг ана шу галереядан жой олиб қолиши шак-шубҳасиздир. Черкасовнинг чексиз таланти Дронов образида янгича куч билан намоён бўлди.

Черкасов образга тез кириш истеъдодини «Ҳамма нарса одамларга қолади» фильмида яна ёрқин намойиш қилиб, замондошимизнинг бой маънавий дунёсини, унинг олий ҳимматли қалбини, ижодий ишларининг улуғворлигини кўрсатиб берди.

Бу йил халққа манзур бўлган ва энг олий мукофот — Ленин мукофоти билан тақдирланган асарлар ва ишлар ана шулардан иборат. Адабиёт ва санъат соҳасида Ленин мукофотлари комитети умид қиладики, бу йил янги салмоқли асарлар ва ишлар майдонга келади, улар кўп миллатли совет маданиятининг ифтихори ва шоншарафи бўлиб қолади.

Москва 21 апрель.

(ТАСС).

ҚУВОНЧЛИ ЯКУНЛАР

СССР САНОАТИ 1964 ЙИЛ I КВАРТАЛ ПЛАНИНИ МУДДАТИДАН ИЛГАРИ БАЖАРДИ

Саноат ходимлари КПСС Марказий Комитети декабрь ва февраль Пленумларининг қарорларини амалга ошириш учун курашиб, 1964 йил биринчи квартал планини муддатидан илгари бажардилар, дейилади СССР Министрлар Совети ҳузуридаги Марказий статистика бошқармасининг ахборотида.

Саноат маҳсулоти ишлаб чиқариш квартал плани ошириб бажарилди. Саноат ишлаб чиқаришининг ҳажми ўтган йилнинг шу давридагига нисбатан қарийб 8 процент ўсди. Шу билан бирга химия саноати маҳсулоти 15 процент, электр энергияси ҳосил қилиш 12 процент, машинасозлик ва металлни қайта ишлаш маҳсулоти 11 процент кўпайди.

Иттифоқдош республикалар ва халқ хўжалиги кенгашларининг ҳаммаси (планни 99,3 процент бажарган Озарбайжон ССР саноатидан ташқари) ялпи маҳсулот ва буюмларнинг энг муҳим турларини ишлаб чиқариш квартал планини бажардилар.

СССР Марказий статистика бошқармасининг хабар қилишича, 1964 йилнинг биринчи кварталида 5.482 минг тонна минерал ўғит, ёки ўтган йилнинг шу давридагига нисбатан 916 минг тонна кўп минерал ўғит ишлаб чиқарилди. Ўсимликларни ҳимоя қилишнинг ва зараркунандаларга қарши курашишнинг химиявий воситалари (таъсир қилувчи кучини асос қилиб олганда) 18,8 минг тонна ишлаб чиқарилди, бу эса ўтган йилнинг биринчи кварталидагидан 50 процент ортди. 171 минг тонна, ёки ўтган йилнинг шу давридагидан 26 процент кўп синтетик смола ва пластик массалар ишлаб чиқарилди. 86,3 минг тонна ёки 1963 йилнинг биринчи кварталидагидан 14 процент кўп сунъий ва синтетик тола чиқарилди. 277 минг тонна каустик сода, 678 минг тонна калийлаштирилган сода, 1891 минг тонна олтингугурт кислотаси, 6 миллион дона автомобиль покришкаси ишлаб чиқарилди.

15,3 миллион тонна чўян, 20,9 миллион тонна пўлат эритилди, 16,6 миллион тонна прокат, 326 миллион метр пўлат трубалар ишлаб чиқарилди, 35,1 миллион тонна темир рудаси, 53,8 миллион тонна нефть, 27,9 миллиард кубметр газ, 138 миллион тонна кўмир олинди, 108 миллиард киловатт-соат электр энергияси ҳосил қилинди, 44,7 минг дона металл қирқиш станоклари, 151 минг дона автомобиль, 332 миллион сўмлик қишлоқ хўжалик машиналари ишлаб чиқарилди.

СССР Марказий статистика бошқармасининг ахборотида яна қуйидагилар айтилади: 1964 йилнинг биринчи кварталида 1329 миллион квадрат метр ип газлама, 122 миллион квадрат метр жун газлама, 137 миллион квадрат метр зиғир толасидан тўқилган газлама, 203 миллион квадрат метр шойи газлама, 2,4 миллиард сўмлик кийим-кечак, 121 миллион жуфт чарм пойафзали, 7,2 миллион дона турли хил соатлар, 1118 минг дона радиоприёмник ва радиолалар, 686 минг дона телевизор, 261 минг дона холодильник, 667 минг дона кир ювиш машиналари, 170 минг дона мотоцикл ва мотороллер, 903 минг дона велосипед ва мотовелосипед, 416 миллион сўмлик мебель ишлаб чиқарилди.

Ўтган йилнинг биринчи кварталидагига қараганда кўпроқ балиқ овланди, колбасалар, қаймоғи олинмаган сут маҳсулотлари, пишлоқ ўсимлик ёғи, кондитер маҳсулотлари, консервалар кўпроқ ишлаб чиқарилди.

Саноат меҳнат унумдорлигини ошириш планини бажарди. Меҳнат унумдорлиги ўтган йилнинг шу давридагига нисбатан 4 процентдан зиёд ортди. Умуман саноатда топшириқлар бажарилгани ҳолда анчагина корхоналар маҳсулот ишлаб чиқариш ва меҳнат унумдорлигини ошириш юзасидан белгиланган планларни ҳали ҳам тўла бажармаётирлар. Бироқ, бундай корхоналарнинг сони қисқариб, ўтган йилнинг биринчи кварталидагига қараганда анча камайди. (ТАСС).

КАСАБА СОЮЗЛАРИ СОВЕТИНИНГ ИНФОРМАЦИЯ БЮЛЛЕТЕНИ

Бекобод металлургларининг Маданият саройи байрам тусини олди. Меҳнат шуҳратининг навбатдаги кечасида қатнашиш учун бу ерга олти юздан ортиқ ишлаб чиқариш ходимлари ўз оилалари билан бирга келдилар. Тўпланганлар меҳнатдаги муваффақиятлари тўғрисида, иш унумини оширишга имкон берган янгиликлар ҳақида гапирдилар, келажак планлари тўғрисида ҳикоя қилдилар. Металлурглар дам олиш хоналарида шахмат ўйнадилар, ҳаваскор рассомларнинг ижоди билан танишдилар.

Меҳнат шуҳрати кечалари металлурглар учунгина традиция бўлиб қолгани йўқ. Бундай кечаларни Тошкент кабелчилари ҳам ўтказиб туради. Тошкент область касаба союзлари Совети информация бюллетенининг биринчи сонида шундай кечаларни ташкил қилиш тажрибаси ҳақида ҳикоя қилинади.

Бюллетенда касаба союз ташкилотларининг хўжалик ва маданий қурилишдаги ролини ёритишга, уларнинг ишида жамоатчилик асосларини ривожлантиришни, ишлаб чиқаришни бошқаришга кенг оммани жалб этиш масалаларини ҳамда касаба союз ишининг бошқа томонларини ҳам ёритишга қарор қилинади. (ЎзТАГ).

ИЖОДИЙ ЖАСОРАТ

Куни кеча мамлакатимиз бўйлаб яна бир хушхабар қанот қоқди. Доҳий туғилган кун муносабати билан 1964 йил Ленин мукофотлари лауреатлари рўйхати эълон қилинди.

Ленин мукофотининг лауреатлари! Илғор фан ва техникамизнинг, адабиёт ва санъатимизнинг машъаллари улар! Ажойиб ижод соҳиблари биология фанлари доктори Ёлқин Тўрақулов билан истеъдодли медик олим Ражаб Исломбековларнинг қалқонсимон безнинг физиологияси ва унинг патологиясини ўрганишга бағишланган йирик тадқиқотлари ҳам юксак мукофотга сазовор бўлди. Нақадар катта шараф!

Медицина фанининг бундай мураккаб проблемасига қўл уришнинг ўзи катта ижодий жасорат эди. Буқоқ касаллигидан кўра оғир дард бўлмаса керак. Сабаби, буқоқ катталаша боргач, беморнинг соғлиғи хавф остида қолади. Касалликнинг олди олинмаса, айрим ҳолларда ракка айланиши ҳам мумкин. Шу сабабдан, медик олимлар буқоқни даволанишн қийин бўлган касалликлардан бири деб ҳисоблашарди.

Наҳотки, буқоқни даволашнинг қулай усуллари бўлмаса? Ахир, инсон ақли, инсон фикри ҳар нарсага қодир-ку! Бу муаммо билан чуқурроқ шуғулланиш керак. Истеъдодли ёш олим Ё. Тўрақулов бу проблемани ҳал қилишга дадил киришди.

Аммо, чигалнинг учини топиш осон бўлмади. Олим кўп изланди, тунларни бедор ўтказди, томтом китобларни ўқиб чиқди.

Чуқур ижодий изланиш жараёнида касаллик билан боғлиқ айрим илмий фикрларнинг нотўғри эканлиги рўй-рост рад этилди. Кейинги йилларгача базедов (тереотоксикоз) касаллигини фақат операция йўли билан даволаш мумкин деган фикр ҳукмрон эди. Бу масала олимни ўйлантириб қўйди.

«Даволашнинг бу усули умуман ёмон эмас, —деди олим. — Аммо, унинг лекини ҳам бор. Лекини шуки, операциядан сўнг бемор қаттиқ қийналади, азоб чекади. Бунга албатта организмда тироксин гармони кўп ишлаб чиқарилишигина эмас, айни вақтда гармоннинг янги компоненти ҳосил бўлиши ҳам сабаб бўлади. Шунинг учун радиоактив йоддан фойдаланиш керак. Худди ана шу йод бемор дардига малҳам бўлади».

Янги фикр янги даволаш методларидан ижодий фойдаланишга кенг йўл очиб берди. Радиоактив йод билан даволаш методини бир келиб кўрсангиз. Мўъжиза! Қалқонсимон без йодга жуда ўч бўлади. Шу учун даволанаётган беморга составида йод бўлган сув берилади. Йод безнинг шишган ва ортиқча жойларини аста-секин емиради. Буни қарангки, бу усул қўлланилганда бемор ҳеч қандай оғриқ сезмайди. Боз устига беморнинг буқоғи аста-секин йўқ бўлиб кетади.

Олим Ё. Тўрақуловнинг бу назарий фикрларини профессор Р. Исломбеков тажрибада исботлади. Истеъдодли ёш олим Р. Исломбеков буқоқ касалига учраган безда тугун пайдо бўлишининг асл сабабларини аниқлади. Чунки, буқоқни операция қилиш хирургдан ана шуларни яхши билишни талаб этарди.

Толмас тадқиқотчи республикамизда биринчи бўлиб буқоқ касаллигини радиоактив йод атоми билан даволашга киришди. Эндиликда бу усул медицина практикасида кенг қўлланилмоқда. Бу усул «тиғсиз операция» деб ном олди. Шуниси қувонарлики, бу метод ёрдамида шу кунгача 500 га яқин бемор шифо топди.

Профессор Р. Исломбеков моҳир хирург сифатида кенг танилган. Хирург қалқонсимон без касаллигига мубтало бўлган кўплаб беморларни муваффақиятли операция қилди.

Шундай, бу икки ўзбек олимининг ижодий маҳорати жаҳон медицина фани хазинасига бебаҳо гавҳар бўлиб қўшилди. Ўзбек олимларининг ажойиб тадқиқотлари японийлик, америкалик, даниялик, францийлик машҳур олимларни ҳам ҳайратда қолдирди. Ёлқин Тўрақуловнинг «Йод алмашинуви ва қалқонсимон без гармонлари» номли йирик монографик асари бундан тўрт йил муқаддам Нью-Йорк — Вашингтон — Лондон илмий таржималар миллий фондининг заказн билан Исроилда инглиз тилида босиб чиқарилди. Ўзбек олимлари Болгария, Франция, Дания ва бошқа шаҳарларда ўтказилган халқаро конгрессларда қатнашиб, мазмунли илмий докладлар қилдилар.

Ўзбек олимларининг илмий ишлари чет эллик олимларга ғоят манзур бўлди. Шунинг учун ҳам чет эллик мутахассислар Ленин мукофоти комитетига хатлар ёзиб, бу асар чиндан ҳам Ленин мукофоти лауреатига лойиқ эканлигини айтишди.

Шу кунларда толмас тадқиқотчилар, Ё. Тўрақулов ва Р. Исломбековларнинг ижод маскани бўлган Тошкентдаги Ўлка экспериментал медицина институтининг Жуковский кўчасидаги стационарига кўплаб табрик телеграммалари ва хатлар келиб турибди.

— Ленин мукофоти лауреатига сазовор бўлганлигим билан беҳад хурсандман,—дейди профессор Р. Исломбеков.—Бу, фақат биз икки олимгагина эмас, балки бутун стационаримиз шифокорларига қолаверса Ўлка экспериментал медицина институти коллективига берилган катта мукофотдир. Касбимиз инсонга шифобахш этиш. Бу мукофот эса бизни инсон саломатлиги йўлида бундан кейин ҳам ҳормай-толмай меҳнат қилишга даъват этади.

А. АЛИЕВ.

Суратда: Р. Исломбеков (чапда) ва Ё. Тўрақулов ўртоқлар ўзаро суҳбатлашмоқдалар.

ШЕКСПИР ВА ЎЗБЕК САҲНАСИ

БУЮК ИНГЛИЗ ШОИРИ ВА ДРАМАТУРГИ ВИЛЬЯМ ШЕКСПИРНИНГ ТУҒИЛГАНИГА 400 ЙИЛ ТЎЛИШИ МУНОСАБАТИ БИЛАН

□ □ □

Коммунизм таълимотининг асосчиларидан бири Ф. Энгельс Уйғониш даврини бу — инсоният шу вақтгача ўз бошидан кечирган энг буюк прогрессив тўнтарилиш, қудратли истеъдодларни қўмсаган ва фикр, ҳаяжон, характер кучи билан, серқирралиги ва донишмандлиги билан чинакам улуғ кишиларни майдонга келтирган давр эди деб ёзганди. Инглиз халқининг севимли фарзанди Вильям Шекспир ҳам ана шу забардаст даврнинг улкан сиймоларидан биридир.

Шекспир феодализм зулмати, жаҳолатига қарши, энди бош кўтариб чиқаётган ва бир даража илғор бўлсада, ўзининг разил томонларини кўрсатиб қўйган буржуа муносабатларига қарши кескин адабий кураш олиб борган, инсоний ҳис-туйғуларнинг, ақл ва тафаккурнинг эркин бўлишини, ҳаётда севги, дўстлик, ҳамжиҳатлик, озодлик ва ҳуқуқ тантана қилишини истаган, тарғиб қилган буюк гуманист ёзувчидир. Шекспир драматург сифатида жаҳон маданияти тарихидан катта ва фахрли ўринни эгаллаган. Ҳали-ҳануз театр санъатининг минглаб арбоблари Шекспир драматургиясидан озиқланадилар. Ер юзидаги кўпгина халқлар миллий театрларнинг фахрли ва камолати бўлмиш буюк актёрлар плеядаси ана шу драматургия заминида вояга етди. Шу жиҳатдан Шекспир пьесаларининг «актёр санъатининг академияси» деб ном олгани жуда тўғридир.

Шекспир драматургияси бадиий ижодиётнинг энг юқори, энг ибратли намунаси ҳисобланиб келмоқда ва бундан кейин ҳам шундай бўлиб қолади. Совет ёзувчилари ҳам бу буюк инглиз драматургидан кўп нарса ўргандилар. Ҳатто М. Горький ҳам Шекспирдан кўп нарсани ўрганиш лозимлигини уқтирган эди. Жумладан у ўзининг «Пьесалар ҳақида» деган мақоласида шундай деб ёзганди: «Янги дунёни қурувчи, унинг арбоби (совет кишиси —М. Қ.) ҳозирги замон драмасининг ижобий қаҳрамони бўлиши керак. Бу қаҳрамонни кўнгилдагидек ва ёрқин сўз билан ифода этиш учун эса пьеса ёзишни ана шу адабий жанрнинг тенгсиз усталари бўлган кексалардан ва ҳаммадан кўп Шекспирдан ўрганиш лозим».

Фақат Совет Иттифоқида бу улуғ ёзувчи ижодини чинакам илмий методология — марксизм-ленинизм принциплари асосида ўрганувчи фан соҳаси — шекспиршунослик мавжуд.

Ҳозир Шекспир драматургиясини талқин қилиш ва ўйнашда янги совет стили майдонга келган деб баралла айтиш мумкин. Мана шу янги стилнинг шаклланишида Совет Иттифоқининг бошқа миллий театрлари билан бир қаторда ўзбек театри ҳам муҳим роль ўйнади.

Ҳамза номидаги ўзбек Давлат академик драма театри Шекспир репертуаридан ўзининг биринчи спектакли «Гамлет»ни танлаб, уни ўз анъаналарига мос ҳолда ўйнашга киришади. Маълумки, Гамлет образи асосан икки хил талқин қилиб келинган: баъзан уни пассив, ланж, бўшанг қилиб кўрсатсалар, баъзан тожу тахт учун курашувчи шаҳзода сифатида гавдалантирганлар. Ўзбек театри тарихида Шекспир асарини биринчи бўлиб қўлига олган мўътабар ва отахон режиссёр Маннон Уйғур иккала талқиннинг ҳам нотўғрилигини пайқади. Ўн йиллик мутолаа ва муҳокама режиссёрни шу фикрга олиб келганди. Уйғур Гамлетни «актив элемент», жамиятдаги ёмонлик, разолат, мунофиқлик, бузуқлик сабабларини тинимсиз қидирувчи мутафаккир сифатида талқин қилишни ўйлади. Ҳамза номидаги театр ижодий коллективи «Гамлет» спектаклида ўз олдига қўйилган асосий вазифани бажарди. Спектакль театрнинг ўн беш йиллик фаолиятига якун ясаб, унинг тарихига олтин саҳифа қўшди. Муваффақият драма артистларининг етуклигидан, балоғатидан далолат берди.

Гамлет образини ўзбек саҳнасида илк бор гавдалантирган актёр Аброр Ҳидоятов бўлди. Гамлет — Ҳидоятов сиртдан қараганда сокин ва хотиржам кўринарди. Бироқ ижрочи серифода бир ҳаракат, кескин бир қараш, юзининг бир тусланиши билан қаҳрамоннинг юрагида катта тугён, ички кураш бўлаётганини, мураккаб жумбоқларни ечолмай изтироб чекаётганини, Гамлет умуман мулойим ва бефарқ одам эмас, ҳароратли, фаол ва жасур курашчи эканини усталик билан кўрсатган. Ҳидоятов ижросида «қабристон» саҳнаси образ ривожида юқори нуқта бўлган.

Гамлет роли спектаклнинг иккинчи вариантида (1939) Олим Хўжаевга топширилди. Ижрочи дастлабки режиссёр талқинидан четланмаган ва Аброр Ҳидоятов ўйинини намуна сифатида қабул қилган бўлса-да, ўзига хос образ яратишга муваффақ бўлди. Олим Хўжаев Гамлетнинг мутафаккир-файласуфлик сифатларини очиб беришга алоҳида эътибор берди. Актёр образ устида узлуксиз ишлаб, уни пишириб борди. Натижада Гамлет нафосат, фаросат, дид, мушоҳада ва эҳтиросда тенги йўқ, зўравонлик, ёвузлик ва адолатсизликка қарши курашувчи зўр иродали олий жаноб инсон қиёфасида гавдаланди.

1950 йилда Гамлет ролида Шукур Бурхонов чиқди. Унинг Гамлети ҳароратли, жўшқин, серэҳтиросли, у қанчалик кучли севса, шунчалик кучли ғазаблана олади. Онаси қиролича Гертруда ва севган қизи Офелияга муносабати бунга яхши далил бўлади. Артист хусусан арвоҳ билан учрашув ва «қопқон» саҳналарини юксак драматик маҳорат билан бажаради. Қисқаси, Шукур Бурхонов Гамлетнинг ҳам қаҳрамонлик, ҳам файласуфлик сифатларини кўрсатишга ҳаракат қилади.

Офелия образи спектаклнинг уччала вариантида ҳам етакчи ўринлардан бирини эгаллаб келди. Унинг асосий ижрочиси Сора Эшонтўраевадир. Бу ролда истеъдодли актрисалар Икрома Болтаева, Эркли Маликбоевалар ўйнасалар-да, асосан Сора Эшонтўраевага тақлид йўлидан бордилар.

«Гамлет» спектакли Шекспир драматургияси учун ўзбек саҳнасига йўл очди. Муваффақият режиссёр Уйғурга ва ижрочилар коллективига илҳом берди, қанот бағишлади. Улар комил ишонч билан Шекспирнинг буюк асарларидан бири «Отелло» трагедияси устида ишлай бошладилар.

«Отелло» фожиасининг талқин ва таҳлил тарихи жуда узоқ. Чунончи, буржуа театри асарни рашк проблемасидан иборат қилиб кўрсатган, Отеллонинг ўзини ярим-ёввойи, экзотик қилиб гавдалантиришни ёқтирган. Ўзбек театри рус танқидчилари ва режиссёрларининг талқинини ва тавсифини асос қилиб олди. Хусусан А. С. Пушкиннинг «Отелло табиатан рашкли эмас, аксинча: у ишонувчан», деган таъбири калит вазифасини бажарди.

Спектакль марказини Отелло, Дездемона ва Яго образлари ишғол қилди. Айниқса ўзбек саҳнасида қаҳрамонлик — романтик йўналишни асослаган атоқли артист Аброр Ҳидоятов ижросидаги Отелло образи Совет актёрлик санъати тарихига алоҳида саҳифа қўшди. Артист 18 йил давомида узлуксиз бу ролда катта муваффақият билан ўйнаб келди. Бунинг натижасида Отелло образи йил сайин чуқурланиб сайқал топиб борди. Аброр Ҳидоятов Отелло образини яратган буюк артистлар қаторидан фахрли ўрин олди.

Дездемона ҳам Сора Эшонтўраева талқинида Отелло — Ҳидоятовга муносиб қиёфада гавдаланган. У баҳордай мусаффо, севгида тоғдай юксак, ишонч ва эътиқодда метиндай мустаҳкам, латофатли, сулув, кишиларга фақат яхшиликни раво кўрувчи ажойиб инсон.

Спектаклда ҳар жиҳатдан мукаммал ва етук қилиб тасвирланган Отелло билан Дездемона образларига Яго образи қарши қўйилган. Бу образ Олим Хўжаев ва Наби Раҳимовлар томонидан мазмунли талқин қилинган.

«Гамлет», «Отелло» спектакллари совет театрида Шекспир асарларини саҳналаштириш тарихида муҳим ўринни эгаллаган бўлса-да, уларни ҳар жиҳатдан ҳам мукаммал деб бўлмайди. Шу нуқтаи назардан қараганда, 1958 йилда саҳналаштирилган «Юлий Цезарь» спектакли алоҳида ажралиб туради. Фикримизча, «Юлий Цезарь» — ўзбек театрининг Шекспир репертуаридаги энг етук мукаммал асаридир.

Асарни саҳналаштирган режиссёр А. О. Гинзбургнинг мақсади саҳналарни ихчамлаштириш ва ҳаракат динамикасини кучайтириш орқали марказий сиёсий конфликтни бўрттириб кўрсатиш эди. Саҳналаштирувчи спектакль марказига халқ ва қаҳрамон проблемасини қўйишни ва шу асосда республикачи Марк Брут фожиасини ёритишни ўйлади. Шу ниятда у асосий қаҳрамонлар бўлган Брут, Цезарь, Кассий, Антоний образларига қанча эътибор берган бўлса, оммавий саҳналарга ва тўрт шаҳарли образига шунча эътибор берди. Натижада асосий қаҳрамонларнинг етук ва тўлақонли образлари билан бирга содир бўлаётган воқеаларни жуда оташинлик билан қабул қилувчи умумлашган ва монументаль халқ образи майдонга келди.

Шукур Бурхоновнинг улкан темпераменти, романтик ҳарорати, ички монологлар ҳамда фикр ва туйғуларнинг энг нозик учқунлари ва тебранишларини акс эттира олувчи маҳорати билан етилган Брут образи спектаклнинг марказини ишғол қилди. Актёр Брутнинг мағлубияти, фожиаси унинг халқдан йироқлигида, ёлғизлигида эканини ҳаққоний тасвирлайди. Томошабинлар Юлий Цезарнинг (Олим Хўжаев) шуҳратпарастлиги, такаббурлиги ва золимлигидан ғазабга келса, Антонийнинг (Неъмат Қосимов) амалпарастлиги, сафсатабозлиги ва фрибгарлигидан нафратланса, буюк қудрат, ақл, тафаккур, маслак, ирода, ботирлик ва туйғуга эга бўлган Брут—Бурхоновнинг ўйлари, ҳаяжонлари, қайғулари, кураши ва фожиали мағлубиятига шерик бўлади.

Шекспир асарларининг ўзбек саҳнасидаги талқини ва ютуқлари биринчи навбатда Ҳамза номидаги Ўзбек Давлат академик драма театри билан боғланган. Театр халқимиз тарихида биринчи бўлиб жаҳон классик драматургиясининг дурдоналари бўлган «Гамлет», «Отелло», «Ромео ва Жульетта», «Юлий Цезарь» трагедияларини муваффақиятли саҳналаштириб томошабинни баҳраманд қилди.

Аброр Ҳидоятов, Олим Хўжаев, Сора Эшонтўраева, Шукур Бурхонов, Наби Раҳимовлар Шекспир асарларида бағоят зўр муваффақиятларни қўлга киритиб, кенг совет жамоатчилигига танилдилар.

Шекспир туғилганига 400 йил тўлиши муносабати билан бутун дунёда ўтказилаётган байрам ўзбек театр санъатининг ҳам катта шодиёнасидир.

М. ҚОДИРОВ,
санъатшунослик фанлари кандидати.

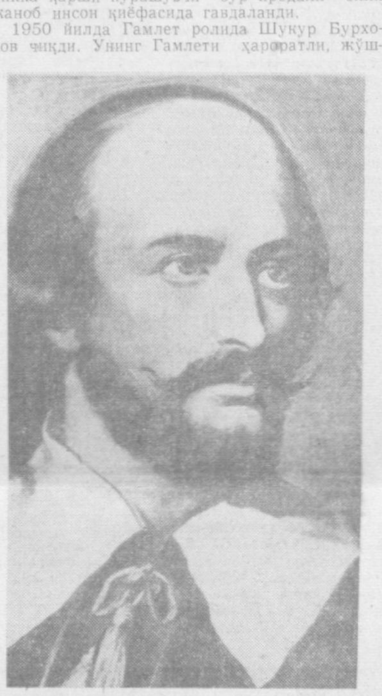

Вильям ШЕКСПИР

СОНЕТ

Умрдан қирқ қишнинг машъум аёзи
Манглайингга ажин солиб ўтганда,
Ким эслар шохона гўзаллик ёзин,
Ғариб кўринади бу жулдур жанда.
«Кечмиш гўзаллигин излари қайда?»
Қаршингга кўндаланг қилишар савол.
Чуқур изтироблар кўзингда пайдо,
Жавобинг ҳам мазоқ бўлур эҳтимол.
Йўқ, мағрур сўйлагил:— «наслимга
боқинг,
Кечмиш нафосатим, ҳиссим жилоси
Авлодимга кўчиб чақнагай боқий,
Зотан кексаликнинг шудир маъноси.
Танда совиган қон ўтганда йиллар
Наслинг томирида ёниб ловуллар...»

Русчадан Юсуф ШОМАНСУРОВ таржимаси.

ФАХРЛАНАМИЗ

Ҳурматли насбдошларимиздан Ё. Тўрақулов билан Р. Исломбековларга юксак мукофот—Ленин мукофоти лауреати унвони берилди. Буни эшитиб биз олимлар беҳад фахрландик. Улар чиндан ҳам бу юксак мукофотга лойиқ ижодий иш олиб боришган эди.

Маълумки, эндемик буқоқ оғир касалликдир. Мамлакатимизнинг айрим районлари шароитида йод моддасининг етишмаслиги туфайли ана шундай касаллик рўй беради. Уни даволашда радиоактив йод изотопидан фойдаланиш катта самара бераётир. Бу касалликка қарши курашда биохимик олим Ё. Тўрақулов ҳамда эндокринолог хирург Р. Исломбековлар жуда катта иш олиб бордилар.

Олимлар Ўлка медицина институтининг биохимия ва эндемик буқоқ лабораторияси ходимлари билан ҳамкорликда ана шу касалликни жуда пухта ва ҳартарафлама ўргандилар, қалқон безининг хусусиятларини чуқур тадқиқ қилдилар.

Бу икки олим медицина фанимиз хазинасига муҳим ҳисса қўшдилар ҳамда минглаб беморларни оғир касалликлардан халос қилдилар. Биз ҳамкасбларимизнинг бу мукофотга сазовор бўлганлиги билан фахрланамиз ҳамда уларнинг олижаноб ишларида чин кўнгилдан янгидан-янги муваффақиятлар тилаймиз.

Ғ. МАҲКАМОВ, А. ШОРОХОВА, Н. ШОМАТОВ,
М. РОЖКОВА, Д. АБДУРАСУЛЕВ,
медицина фанлари докторлари.

ОБЛАСТДА ЧИГИТ ЭКИШНИНГ БОРИШИ ҲАҚИДА 22 АПРЕЛГАЧА БЎЛГАН МАЪЛУМОТ

(Планга нисбатан процент ҳисобида)

Бошқармаларнинг номи	Бир кунлик ўсиш	Мавсум бошидан бери
Бекобод	10,2	59,2
Янгийўл	9,9	39,1
Калинин	10,8	38,6
Оққўрғон	7,7	32,9
Ўрта Чирчиқ	8,7	28,0
Бўка	7,7	26,8
Юқори Чирчиқ	7,4	18,5
область бўйича	8,7	35,4

ТОШКЕНТ БАҲОРИ

Свердлов номли концерт залида москвалик меҳмонлар иштирокида совет балети кечаси бўлиб ўтди. Суратларда: (Ўнгда) Варшавада бўлиб ўтган жаҳон ёшлари ва студентлари фестивалининг лауреатлари В. Пешчурова ва Ю. Папковалар «Золушка» балетидан рақс ижро этишмоқдалар. (Чапда) Тошкент давлат консерваториясининг концерт залида ўзбек филармонияси симфоник оркестрининг концерти. Концертга Давлат мукофотининг лауреати, СССР халқ артисти А. Мелик-Пашаев дирижёрлик қилмоқда.

А. Светланов фотоси.

КАТТА ЗАЛГА МУНОСИБ КАТТА МАРОСИМ

Тошкент консерваториясининг Катта зали ўз эшикларини яна очди... Номи эскича-ю, лекин узоқ узилишдан кейин бу ерга киришга мушарраф бўлган кишилар зални таний олмай қолишди —ўзгариб кетибди.

«Ташгипрогор» ходимларидан бир группаси: архитекторлардан Ирина Доронина билан Генрих Александрович, инженер Юрий Резонтовларга залнн шунчайин тиклаб қўяқолмай, уни реконструкция қилиш вазифаси топширилган эди. Улар бу вазифани жуда яхши адо этишди. Консерватория талабалари биринчи марта мана шу залда томошабинлар ҳузурига чиқадилар.

Бу ерда энди кенг фойелар ва артистлар учун қулай хоналар, репетиция синфлари ва ҳатто кутубхона бор. Аммо ҳамма гап залда. У дид билан боплаб безатилган, карнизларга яширилган уч қатор машъаллар билан ёритиб турилади. Балкон қурилгани учун энди залга тўрт юз киши бемалол сиғади, бурчакларига тўгарак шакл берилган.

— Буларнинг ҳаммаси залнинг акустик хусусиятларини яхшилади, — дейди консерватория проректори В. И. Князатов. — Оркестрнинг овози мулойим садо берадиган бўлди.

Зал тўғрисидаги гапларга илова қилиб яна нима дейиш мумкин? Гарчи номи Катта зал бўлса ҳам, очилиш куни барибир торлик қилиб қолди. Пойтахтнинг маданий ҳаётидаги бу воқеани нишонлаш учун мана шу ерга юзлаб музикачилар ва музика шинавандалари келишди. Маросим тасодифан Биринчи Тошкент музика баҳорига тўғри келиб қолгани учун фестиваль программасининг бир қисмига айланиб кетди, дейиш мумкин.

Шундай қилиб, яна бир музика даргоҳи бағрини очди. Дастлабки концерт берилди, оркестрнинг дастлабки савти авжига чиқди, дастлабки қўшиқ жаранглади...

Доцент В. И. Князатов дирижёрлик пульти ёнига чиқади. Студент Владимир Субботин Владимир Князевнинг «Ўзбекистонни куйлайман» деган қўшиғини оркестр ва хор жўрлигида айтиб берди.

Дастлабки концертнинг программаси каттагина бўлиб, ранг-баранг ҳам эди. Моцарт ва Чайковский, Бородин ва Вагнер асарлари чалинди.

Концертнинг иккинчи бўлими Собир Бобоевнинг «Байрам увертюраси» ҳамда Гиенко-Султоновнинг қорақалпоқча сюитаси билан бошланди. Бу асарларни халқ чолғу асбоблари оркестри ижро қилди. Халқ чолғу асбобларини қайтадан ясаб, шу билан ана шу асбобларга янги умр бахш этган ажойиб уста, доцент Ашот Иванович Петросян студентлар коллективига дирижёрлик қилди.

Бородиннинг «Князь Игорь» операсидан Игорь арияси билан, композитор Содиқовнинг «Жонон кўринур» романсини айтиб берган бешинчи курс студенти Наби Шариповни томошабинлар қизғин кутиб олишди. Учинчи курс студенти Норива Акрамова Новиковнинг «Бизга тинчлик керак» кантатасидан Она ариясини эҳтирос билан айтиб берди.

Тошкент консерваторияси Катта залининг дастлабки куни ана шундай файзли ўтди.

Иккинчи куни Катта залнинг файзига яна файз қўшилди. Атоқли совет композитори Дмитрий Шостакович консерватория ўқитувчилари ва студентлари ҳузурига меҳмон бўлиб келди.

Севикли композитор билан учрашув консерватория талабалари юрагидан узоқ вақтгача чиқмайди. Шу кунни улар Биринчи Тошкент баҳорининг шарофати билан энг таъсирли ўтган кун деб эслаб юришади.

(ЎзТАГ).

ЖАҲОН БЎЙЛАБ

МАМЛАКАТЛАР ОДАМЛАР ВОҚЕАЛАР

АҚШ ПРЕЗИДЕНТИ Л. ЖОНСОН НУТҚИ

ВАШИНГТОН, 20 апрель. (ТАСС). Ассошиэйтед Пресс агентлиги редакторлари ваноширларининг Нью-Йоркдаги йиғилишида бугун АҚШ президенти Л. Жонсон нутқ сўзлаб, «бизнинг Совет Иттифоқи билан муносабатларимиз тинчлик тўғрисида қилаётган ғамхўрлигимизнинг марказида турибди» деди. «Ҳозирги вақтда... мавжуд бўлган янги факторлар, —деди президент, —тинчлик сиёсатини ўтказиш бизнинг ўз манфаатларимизга мос бўлиб тушиш билан бирга, Совет Иттифоқининг манфаатларига ҳам мос бўлиб тушади, деб умид қилишга имкон беради.

Мен кескинликни юмшатишга интилаётганлигимизни ҳам, шунингдек таваккал билан заифланишга йўл қўйишни истамаганлигимизни ҳам акс эттирувчи қарорга келдим.

Мен, деди Жонсон, сараланган уран ишлаб чиқаришимизни қўшимча равишда анча камайтириш тўғрисида фармойиш бердим, бу қисқартиш тўрт йиллик давр ичида амалга оширилади. Шу вақтгача амалга оширилган қисқартиришларни ҳам ҳисобга олганда, бу қисқартириш натижасида ҳаммаси бўлиб плутоний ишлаб чиқариш 20 процент ва сараланган уран ишлаб чиқариш 40 процент камайтирилади. Ишлаб чиқаришни эҳтиёжларга мослаштириб, бу билан биз кескинликни юмшата берамиз ва айни вақтда ўзимизга зарур бўлган бутун қувватни сақлаб қоламиз. Мен бу қарорни қабул қилиш чоғида бош министр Дуглас-Хьюм билан муттасил маслаҳатлашиб турдим.

Раис Хрушчев, деди Жонсон, Москвада баёнот эълон қилиб, ҳарбий мақсадлар учун ишлатиладиган парчаланувчи материаллар ишлаб чиқаришни қисқартириш ниятида эканлигини хабар қилди.

АҚШДА ДОВУЛ

НЬЮ-ЙОРК, 22 апрель. (ТАСС). Американинг ўрта ғарбидаги штатларини босган торнадо довули катта зарар етказди. Бу довул, деб ёзади ЮПИ агентлиги Оклахома штатидан «шиддат билан бораётган поезд» тезлигида ўтди. У дарахтларни илдиз-пилдизи билан ағдариб, иморатларни вайрон қилиб кетди. Уоррен графлигида 100 уй қаттиқ шикастланди.

Довулнинг кетидан кучли момақалдироқ бошланди. Момақалдироқ мамлакатнинг шарқи-шимолига ёйилиб, кеча эрталабгача давом этди. Иллинойс штатида кўпгина уйлар ва бир қанча автомобиль йўллари сув тагида қолди.

ЖАЗОИР ХАЛҚИНИНГ ҲАЁТИДАГИ МУҲИМ ВОҚЕА

ЖАЗОИР, 21 апрель. (ТАСС). Миллий озодлик фронти партиясининг 1 миллий съезди, бугун Жазоир шаҳрида ўз ишини тамомлади. Съезд Миллий озодлик фронти партиясининг Марказий Комитетини сайлади. Марказий Комитет составига Жазоирнинг таниқли сиёсий арбоблари: Аҳмад бин Белла, Ҳож бин Аъло, Башир Бумаза, Ҳувори Бумедьен, Муҳаммади Саид, Абдул Азиз Бутефлика, Али Махсас, Умар Узган, Али Менжли ва бошқалар кирди.

Аҳмад бин Белла партиянинг бош секретари қилиб якдиллик билан сайланди.

Съезд сиёсий, иқтисодий ва социал масалалар юзасидан муҳим қарорлар қабул қилиб, Жазоир халқини социализм қурилишига йўналтирди.

Редактор А. ИСМОИЛОВ.

«Қизил Ўзбекистон», «Правда Востока» ва «Ўзбекистони Сурх» бирлашган нашриётининг босмахонаси.

Р. 05458.
Нашр. № 1740.
Р-06473.